

**DET KONGELIGE
JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENT**

Statsråden

Den særskilte komité
v/komiteleder Knut Arild Hareide
Stortinget
0026 Oslo

Deres ref.
TL

Vår ref.
201107592

Dato
22.12.2011

**Vedrørende redegjørelse i Stortinget 10. november 2011 om angrepene
22. juli**

Det vises til komiteens brev av 9. desember 2011 med spørsmål knyttet til den redegjørelse daværende justisminister Knut Storberget ga i Stortinget 10. november 2011.

I tillegg besvares etter avtale med Helsedepartementet deres spørsmål nummer 2, og etter avtale med Fornyings, administrasjons og kirkedepartementet deres spørsmål nummer 4. Spørsmål nummer 1 i brev til Fornyings-, administrasjons- og kirkeministeren besvares også. Det er likelydende med spørsmål nummer 7 stilt til Justisministeren.

Spørsmål nummer 8, opprinnelig stilt til Justisministeren, besvares av Forsvarsministeren. Spørsmålene nummer 13 - 15, stilt til Justisministeren er likelydende med spørsmålene 1 – 3 til Finansministeren. Det er avtalt med Finansdepartementet at finansministeren besvarer spørsmålene, med unntak av siste del av spørsmål 15 som besvares av Justisministeren.

Bakgrunn

Det var enighet mellom regjeringen og alle de politiske partiene på Stortinget om å opprette en kommisjon (22. juli-kommisjonen) for å gjennomgå angrepene på regjeringskvartalet og Utøya. Kommisjonen skal avgi sin rapport innen 10. august 2012. Politidirektoratet og Politiets sikkerhetstjeneste gjennomfører interne evalueringer av politiets håndtering av angrepene 22. juli. Disse vil etter planen foreligge i uke 9, 2012 og vil bli oversendt 22. juli-kommisjonen. Justisdepartementet har understreket overfor

våre relevante underliggende etater betydningen av å medvirke til å gi informasjon til 22. juli-kommisjonen.

Regjeringen har løpende informert Stortinget om de alvorlige angrepene Norge ble utsatt for mot regjeringskvartalet og AUFs sommerleir på Utøya 22. juli, og oppfølgingen av disse. Justisdepartementet har tidligere i Prop. 1 S (2011-2012) gitt en foreløpig redegjørelse om angrepene, de tiltak som var gjennomført før angrepene, og hva som er gjort i etterkant. Justisminister Storberget redegjorde for angrepene i trontaledebatten 4. oktober 2011, og justisministeren og forsvarsministeren redegjorde samme dag i den utvidede utenriks- og forsvarskomite' særskilt om terrorberedskapen i Norge

Tiltak i etterkant av angrepene er også fulgt opp i forbindelse med forslag til tilleggsbevilgninger jf. Prop. 154 S (2010-2011) og Prop. 18 S (2011-2012) og Stortingets budsjettbehandling jf. Innst. 6 S (2011-2012), Innst. 13 S (2011-2012), Innst. 21 S (2011-2012) og Innst. 18 S (2011-2012). Regjeringen vil følge opp de tiltak som omtales, og vil informere Stortinget på egnet måte.

I etterkant av redegjørelsene i Stortinget 10. november er det fremkommet ytterligere informasjon knyttet til:

- PSTs pressekonferanse fredag 2. desember med redegjørelse om forhold knyttet til prosjektet "Global Shield".
- Politidirektoratets pressekonferanse 16. desember om statusrapport fra politiets evalueringsutvalg etter 22. juli.

En oversikt med henvisning til dokumentene er vedlagt dette svarbrevet.

Mange detaljer og spørsmål omkring angrepene kan likevel vanskelig besvares fullt ut før undersøkelsene og evalueringene av de involverte instanser er fullført. Det pågår også en omfattende etterforskning. Mange spørsmål om hendelsesforløpet vil først være kartlagt når rettskraftig dom foreligger.

Styrket samfunnssikkerhet og beredskap

Spørsmål 1: *Det er varslet at Justis- og politidepartementets ansvar for samfunnets sikkerhets- og beredskapsfunksjoner i fredstid skal styrkes og tydeliggjøres, og at departementets rolle som pådriver for at andre departementer og offentlige virksomheter er bevisste på og følger opp sitt beredskapsansvar vil bli styrket. Hvordan vil departementet ta sikte på å følge opp dette arbeidet, og vil dette medføre en praktisk og ressursmessig styrking av beredskapen?*

Svar: Justisministeren har satt ned en hurtigarbeidende gruppe som skal gjennomgå departementets sikkerhets- og beredskapsoppgaver og gi anbefalinger til statsråden om

hvordan disse oppgavene bør organiseres for at departementet på en mest mulig effektiv og tydelig måte ivaretar sitt ansvar på dette området. Rapport med anbefalinger skal leveres innen 31. januar 2012.

Spørsmål 2: Hvordan vil Justisdepartementet følge opp arbeidet med å forebygge og begrense tilgang til eksplosiver og materialer som kan brukes til produksjon av eksplosiver, særlig i forbindelse med oppfølgingen av EUs handlingsplan mot terror?

Svar: Som et ledd i arbeidet med å bekjempe terrorisme, har EU-Kommisjonen de senere årene utarbeidet handlingsplaner innen ulike sektorområder – blant annet på eksplosivområdet. EU vedtok en handlingsplan for å styrke sikkerheten med eksplosiver i 2008. Planen omfatter både såkalte ordinære eksplosiver og stoffer og stoffblandinger som kan brukes til å lage eksplosiver.

Arbeidet med å forebygge og begrense tilgangen til sivile eksplosiver har pågått her hjemme i flere år. I den forbindelse er det blant annet gjennomført en rekke regelverksendringer, tilsyn og veilednings- og informasjonsarbeid. Det har videre vært kontakt mot andre myndigheter og relevante næringsaktører. Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap har også deltatt i nasjonale og internasjonale fora på området. Blant annet har det siden 2004 blitt gjort en rekke innstramminger i forskrift 26. juni 2002 nr. 922 om håndtering av eksplosjonsfarlig stoff (eksplosivforskriften).

Orientering om regelverksendringer

Nedenfor redegjøres det kort for endringer som er gjort i

- lov 14. juni 2002 nr. 20 om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven)
- forskrift 26. juni 2002 nr. 922 om håndtering av eksplosjonsfarlig stoff (eksplosivforskriften)
- forskrift 30. mai 2008 nr. 516 om registrering, vurdering, godkjenning og begrensnings av kjemikalier (REACH-forskriften)

Det redegjøres også for EU-kommisjonens forslag til forordning KOM (2010) 473) om begrensninger på tilgangen til 14 kjemikalier som kan anvendes til fremstilling av hjemmelagde eksplosiver.

Brann- og eksplosjonsvernloven

Brann- og eksplosjonsvernloven er det primære regelverk når det gjelder vern mot brann og eksplosjon. Loven inneholder både alminnelige plikter til å forebygge brann og eksplosjon og bestemmelser om sentral og lokal organisering og gjennomføring av brann- og eksplosjonsvernarbeidet. Loven regulerer også forebyggende og

beredskapsmessige forhold ved håndtering av en rekke farlige stoffer, herunder brann- og eksplosjonsfarlig stoff, stoffer under trykk og transport av alle typer farlig gods på veg og jernbane.

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) er den sentrale tilsynsmyndigheten etter loven. Gjennom en lovendring i 2009 (lov 19. juni 2009 nr. 84) ble det tydeliggjort i lovens formålsbestemmelse «at også sikring mot «uønskede tilsiktede hendelser» (security) omfattes av lovens vernehensyn.», jf. Ot.prp. nr. 65 (2008-2009) om lov om endringer i brann- og eksplosjonsvernloven og el-tilsynsloven, jf. Innst. O. nr. 99 (2008-2009).

Gjennom en endring i definisjonen av farlig stoff ble lovens virkeområde utvidet til også å omfatte reaksjonsfarlig stoff. Dette skulle «sikre en mer logisk og helhetlig forvaltning av loven slik at sikringstiltak også kan kreves i forhold til den risiko denne type stoffer representerer. Det vil herunder kunne reguleres og kreves sikringstiltak i forbindelse med stoffer som kan benyttes til fremstilling av eksplosiver og andre farlige stoffer (prekursorer) som kan benyttes til uønskede tilsiktede hendelser.». Det ble videre innført «adgang og plikt for virksomheter som håndterer eksplosive stoffer til å kreve politiattest av sine ansatte».

Endringer i eksplosivforskriften

Det har de senere årene blitt foretatt en rekke endringer i eksplosivforskriften:

- Alle tillatelser knyttet til oppbevaring, erverv og handel med eksplosiver er sentralisert hos DSB
- Etablert et nytt og strengere sertifiseringssystem for brukere av eksplosiver
- Innført krav som reduserer antall personer som lovlig kan erverve eksplosiver
- Innført krav om alarm på alle eksplosivlagre, uansett oppbevart mengde
- Forskriftsmessige endringer som følge av implementeringen av direktiv 2008/43/EF om etableringen av et system for ID-merking og sporing av eksplosiver til sivil bruk.

Endringer i REACH-forskriften – Begrensninger i tilgangen til ammoniumnitrat

Forordning (EF) nr. 522/2009 legger blant annet begrensninger på hvem som kan få tilgang til stoff eller stoffblandinger som inneholder 16 vektprosent eller mer nitrogen fra ammoniumnitrat. Gjennom EØS-avtalen og REACH-forskriften er denne begrensningen på omsetning av ammoniumnitrat vedtatt som en del av norsk rett 17. november 2011.

De nye reglene innebærer forbud mot å omsette ammoniumnitrat med 16 prosent eller mer nitrogen fra ammoniumnitrat til andre enn profesjonelle brukere. Eksempler på

profesjonelle brukere er sprengningsfirmaer med sprengningstillatelse fra DSB, bønder og andre med reelt behov i sin virksomhet slik som gartnere eller veksthusnæringen. Kjøpere må dokumentere at de er profesjonelle brukere med et legitimt behov. Intensjonen med regelverket er at ammoniumnitrat ikke skal komme i urette hender og brukes i skadelig virksomhet.

DSB har gjort en foreløpig vurdering av behovet for nødvendige kontrollordningene for ammoniumnitrat i Norge, og har etter fastsettelsen av endringene i REACH-forskriften igangsatt et arbeid med å gi informasjon til ulike aktører om begrensningene som innføres på privatpersoners tilgang til ammoniumnitrat. DSB oppfordrer også aktørene til å rapportere mistenkelige transaksjoner av ammoniumnitrat til politiet.

For å sikre at ammoniumnitrat ikke kommer i urette hender har regjeringen besluttet at det skal igangsettes et eget arbeid for å utrede om og i hvilken utstrekning det skal og kan etableres strengere ordninger i Norge knyttet til privatpersoners tilgang til ammoniumnitrat. Justisdepartementet utarbeider nå et mandat/oppdragsbrev for arbeidet, som skal ledes av DSB. Berørte departementer og underliggende virksomheter vil bli involvert i arbeidet.

Forslag til forordning (KOM (2010) 473) – Begrensninger i tilgangen til ytterligere 14 kjemikalier

EU-kommisjonen la 20. september 2010 frem forslag til en forordning (KOM (2010) 473) om begrensninger på ytterligere 14 kjemikalier som kan anvendes til fremstilling av hjemmelagede bomber. Formålet med forslaget til forordning er først og fremst å redusere risikoen for angrep, som utføres ved hjelp av hjemmelagede sprengstoff, og dermed forbedre EU/EØS-borgernes sikkerhet. Samtidig får produsenter og detaljhandelen dra fordel av felles regler i hele EU/EØS-området. Forslaget er ment å sikre lik kontroll med adgangen til visse kjemikalier i hele EU/EØS-området og forhindre terrorister og kriminelle i å utnytte forskjeller i EU/EØS-statenes sikkerhetsregler.

Forslaget legger opp til å forby salg av kjemikaliene over bestemte konsentrasjoner og innføring av et kontrollregime og lisensordning for salg til privatpersoner. Tilsynsmyndigheten skal fastsette regler for tildeling av lisenser, herunder undersøkelser av legitimiteten og integriteten til søkeren. Tillatelse skal nektes dersom det er grunn til å betvile søkerens legitimitet eller integritet. Tillatelsen kan videre tilbakekalles eller suspenderes av tilsynsmyndigheten dersom det er rimelig grunn til å anta at forholdene som lå til grunn for utstedelse av tillatelsen ikke lenger er oppfylt. En lisens gitt i Norge skal kunne gjøres gjeldende i hele EØS-området. I tillegg vil visse produkter kunne selges til privatpersoner uten begrensning, men salget vil bli underlagt bedre kontroll, f.eks. gjennom en ordning med rapportering av mistenkelige transaksjoner/salg. I den forbindelse forutsettes det etablert ett nasjonalt kontaktpunkt for rapportering av mistenkelige transaksjoner. Forslaget til forordning legger opp til at det på kort varsel kan bli lagt begrensninger på flere kjemikalier.

Forordningen ligger til politisk behandling i EUs organer. Det er fra EUs side lagt opp til at forordningen skal tre i kraft 18 måneder etter vedtakelse i Rådet og Parlamentet. Besittelse og bruk av de kjemiske stoffene og produkter som inneholder disse, vil være tillatt inntil 36 måneder etter vedtakelsen.

Regjeringen har besluttet at det også skal igangsettes et eget arbeid for å vurdere konsekvensene av forslaget til forordning (KOM (2010) 473), EØS-rettslige skranker og behov for tiltak. JD arbeider nå med å utarbeide et mandat/oppdragsbrev for arbeidet, som skal ledes av DSB. Berørte departementer og underliggende virksomheter vil bli involvert i arbeidet.

Den endelige forordningen vil, når den er vedtatt, bli fulgt opp.

Avslutningsvis vil departementet understreke at arbeidet knyttet til tilsyn, informasjon, kontakt med relevante aktører og deltakelse i nasjonale og internasjonale fora vil også i tiden fremover ha prioritet.

Spørsmål 3: *I seks år har Oslo-politiet planlagt felles base for politihelikopteret og beredskapstroppen, for å sikre kortere reaksjonstid for begge. Men langvarig uenighet mellom Jernbaneverket og politiet om aktuell tomt på Alnabru har hindret byggingen av den nye politibasen.*

a. Hva har statsråden gjort før terrorangrepet for å løse opp i denne konflikten mellom ulike offentlige aktører?

Svar: Politihelikoptertjenesten ble etablert på Gardermoen etter vedtak i Stortinget 16. mai 2002. Det har senere vært vurdert flere mulige steder for lokalisering av en helikopterbase nærmere Oslo, slik det fremgår av de årlige budsjettproposisjoner fra Justisdepartementet.

Som det fremgår av Prop. 1 S (2009-2010):

«Det er lagt ned et betydelig arbeid i å identifisere lokaliseringalternativer for ny helikopterbase i Oslo uten å lykkes så langt. Det er i denne prosessen også nødvendig å se på samlokalisering med andre operative enheter i politiet som vil kunne dra nytte av en slik base. Det har vist seg utfordrende å finne tilstrekkelige store områder for en helikopterbase. Støyproblematikken er også utfordrende. Aktuelt område må deretter omreguleres til helikoptervirksomhet og nødvendige konsesjoner må foreligge».

I Prop. 1 S (2011-2012) fremgår: *«Det arbeides fortsatt med å identifisere et lokaliseringalternativ for ny helikopterbase i Oslo.»*

Regjeringen planlegger nytt beredskapssenter for politiet i Oslo. Målet er å samle politiets helikoptertjeneste, Beredskapstroppen og hundetjenesten i Oslo politidistrikt.

Samferdselsdepartementet ba høsten 2010 Jernbaneverket om å etablere en arbeidsgruppe med mandat å vurdere om Alna-tomten kan være en egnet tom for et beredskapssenter for politiet. Representanter fra politiet deltar i utredningsarbeidet.

Arbeidsgruppen startet sitt arbeid våren 2011, og vil i løpet av 2012 fremlegge rapport for Samferdselsdepartementet og Justisdepartementet.

b. Kan forsinkelsene ha hatt betydning for arbeidet og ressursbruken på en slik måte at det påvirket reaksjonsevnen ved terrorangrepet 22. juli?

Svar: Det tilligger 22. juli - kommisjonen å vurdere politiets reaksjonsevne i forbindelse med angrepene 22. juli.

c. Hva har statsråden gjort etter terroraksjonen for å sikre en avklaring av stedsvalget og eventuelt komme i gang med en utbygging? Hva er tidsperspektivet på dette arbeidet?

Svar: Et nytt beredskapssenter for politiet er høyt prioritert. Før stedsvalget er avklart er det vanskelig å angi konkret tidsperspektiv for utbyggingen. En slik utbygging er også avhengig av nødvendige bevilgninger.

Spørsmål 4: *Alle politidistriktene skal ha minimum ett utrykningslag (UEH) som er tiltenkt oppgaver i forbindelse med væpnede aksjoner. Til daglig utfører disse ordinær ordenstjeneste.*

a. Er det tilfredsstillende dekning av kompetente utrykningsenheter i alle politidistriktene pr dags dato?

Svar: Politireformen innebar at alle politidistriktene fikk UEH-enheter (utrykningsenheter) med minimum et lag. For å sikre at politipersonell som skal delta i slik operativ virksomhet, herunder skarpe oppdrag med våpen, har nødvendig kompetanse, blir det gjennomført årlig 103 timers opplæring med etterfølgende godkjenningsprosedyre.

Departementet har i brev av 19. desember 2011 mottatt følgende informasjon fra Politidirektoratet: «Utrykningsenhetene (UEH) ble etablert i 1986.

I samråd med politimestrene evaluerte Politidirektoratet i 2003 og 2009 organiseringen og oppgaver knyttet til UEH. Dagens struktur og antall på 808 tjenestepersoner er i samsvar med de nevnte evalueringene. Samtlige politidistrikt skal ha minimum 1 lag (8 personer) innsatspersonell i kategori 3 (IP 3), tidligere benevnt som utrykningsenhet.

Denne kategori innsatspersonell trener 103 timer pr. år. Mesteparten av treningen går med til å øve på håndtering av skarpe oppdrag. Politimesteren er ansvarlig for at antall IP 3 er i henhold til fastsatt struktur for politidistriktet. Politihøgskolen tilbyr grunnkurs for IP 3 hvert år. IP 3 er en

viktig ressurs for politidistriktene, fordi de har mer trening og kompetanse i å håndtere væpnede aksjoner enn annet innsatspersonell.»

b. Er det gjennomført endringer i øvingsstruktur for disse enhetene etter 22. juli?

Svar: I følge Politidirektoratets brev av 19. desember er «*øvingsstrukturen ikke justert etter 22. juli og at det hvert år utarbeides vedlikeholdsprogram for IP 3-5. I programmet ligger det en øvingsstruktur som er utarbeidet av Politihøgskolen og godkjent av Politidirektoratet. Vedlikeholdsprogrammet er på 103 timer, av disse er 79 timer sentralt fordelt på ulike emner, mens 24 timer er til disposisjon for politidistriktene. Det betyr at politidistriktene selv avgjør hva som er relevant å trene mer på.*»

Spørsmål 5: Sårbarhetsutvalget (NOU 2000:24 Et sårbart samfunn) foreslo en bedre samordning av samfunnets sikkerhets- og beredskapsfunksjoner. Under terrorangrepet 22. juli stod et "Sea King" redningshelikopter i Oslo for å øke luftambulanseskapasiteten. Dette var ukjent for politiet.

a. Hva vil Justisdepartementet gjøre for å sikre at en ved fremtidige hendelser bedre kan samordne og ha oversikt over de samlede redningsressursene?

Svar: Justisdepartementet har et samordningsansvar for samfunnssikkerhet. Etter framleggelsen av Sårbarhetsutvalgets utredning NOU 2000:24 er det iverksatt en rekke tiltak for å styrke samfunnssikkerhetsarbeidet. Stortinget har behandlet tre stortingsmeldinger om samfunnssikkerhet og beredskap siden 2002. Det er i tillegg fremmet én stortingsmelding om brannsikkerhet og én om sentral krisehåndtering i etterkant av flodbølgekatastrofen i Sør-Asia.

Oslo politidistrikt opplyser i notat av 4. november 2011 at; «*redningshelikopteret fra Rygge ble rekvirert av AMK gjennom HRS Sør-Norge, og var tiltenkt en rolle ved eventuell pasientforflytning av bårepasienter ut av Oslo. Helikopteret var innredet deretter. Denne rekvisisjonen var ukjent for Oslo politidistrikt da dette var håndtert i helsesporet som naturlig er, på det tidspunkt man fikk melding om skyting på Utøya.*»

Regjeringen tar sikte på at det innføres felles nødnummer og etablere felles nødsentraler for brannvesen, politi og helsetjeneste, jf. St.meld. nr. 22 (2007-2008) og Innst. S. nr. 85 (2008-2009), har en arbeidsgruppe utarbeidet en rapport der det anbefales etablert ett felles nødnummer (112) og felles nødsentraler. Regjeringen arbeider nå med videre oppfølging av saken. Stortinget vil bli orientert på egnet måte når nødvendige avklaringer foreligger.

Det nye digitale radiosambandet til nød- og beredskapsetatene, Nødnett, vil bli et svært viktig bidrag for å samordne og ha oversikt over de samlede redningsressursene. Etter forslag fra Regjeringen vedtok Stortinget 9. juni 2011 enstemmig at Nødnett skal

bygges i hele Norge. Investeringen i nytt digitalt radiosamband over hele landet er en av de største satsingene på samfunnssikkerhet noen gang. Det nye nødnett gir bedre kommunikasjon mellom politi, brannvesen og helsepersonell og dermed raskere hjelp til publikum ved ulykker og kriser. Ved å skifte ut gammelt utstyr og nyttiggjøre mulighetene i ny teknologi, styrkes samfunnets evne til å bekjempe organisert kriminalitet og til å håndtere store ulykker, naturkatastrofer og mulige terrortrusler.

Forsvaret har gjenopprettet militær beredskap med 2 helikoptre på Rygge. Politiet kan trekke på disse ved behov. Justisdepartementet vil dessuten klargjøre retningslinjene for hovedredningssentralens vurdering av politiets anmodning om bruk av redningshelikoptre i akutte situasjoner for å sikre at politiets anmodning i slike situasjoner gis høy prioritet.

b. Har statsråden vurdert etablert en sentral krisedatabase som viser en samlet oversikt over tilgjengelige redningsressurser før angrepene 22. juli?

Svar: Et nasjonalt ressursregister for redning og beredskap (NARRE) som inneholder en oversikt over de ressurser den enkelte virksomhet disponerer har vært vurdert. Jf. St.meld. nr. 22 (2007–2008) om samfunnssikkerhet og Innst. S. nr. 85 (2008–2009). Systemet, som er et elektronisk verktøy som kan gi brukerne en oppdatert oversikt over tilgjengelige ressurser ved ulykker, redningsaksjoner, krisehåndtering mv, har vært forsøkt i en pilotfase i Hordaland. Tilbakemelding fra deltakerne i piloten har vært positive. Piloten er videreført i Hordaland. Regjeringen vil vurdere å videreutvikle ordningen.

Spørsmål 6: Hvilke tiltak har blitt iverksatt for at politiet/beredskaps-/nødetater lettere skal få tilgang til informasjon om tilgjengelig utstyr i de ulike politidistriktene?

Svar: Politidirektoratet opplyser i brev av 19. desember at «*Politiet har gjennom Politiets data og materielltjeneste (PDMT) tilgang til informasjon om tilgjengelig utstyr i de ulike politidistriktene. Oppdatert nasjonal oversikt er ikke direkte tilgjengelig for det enkelte politidistriktet. Politidistriktene må be PDMT om bistand for å få materielloversikt til de ulike distriktene. Politiet skal utarbeide redningsplaner, samvirke- og øve med andre etater, herunder nødetatene.*»

Justisdepartementet vil følge opp dette overfor Politidirektoratet.

Objektsikkerhet

Spørsmål 7: Nye forskrifter om objektsikkerhet trådte i kraft 1.1. 2011. Hvilke tiltak ser statsråden for seg for å tydeliggjøre beredskapsplaner for hvem som konkret skal sikre utsatte objekter, og hvem vil ta et samordningsansvar for at objektsikkerhetsforskriftene følges opp?

Svar: Forskrift om objektsikkerhet trådte i kraft 1. januar 2011. I henhold til dette reglement pålegges virksomheter overfor overordnet departement å foreslå hvilke objekter som er skjermingsverdige etter sikkerhetsloven. Objekteiere som ligger utenfor departementenes styringslinje må følges opp spesielt fra det enkelte departement. I henhold til det samme regelverket pålegger det departementene å utpeke objekter innen sitt myndighetsområde, basert på gitte kriterier.

Departementene er godt orientert om objektsikkerhetsforskriftens ikrafttredelse og de plikter som følger av denne for virksomheter og departementer. Første gangs fastsettelse av sikkerhetsklassifisering og vurdering av tiltak mot etterretningstrussel i forbindelse med klassifisering, skal skje senest 2 år etter ikrafttredelsen av regelverket, dvs. i løpet av 2012.

Gjennomføringen av sikkerhetstiltak på bakgrunn av fastsatt sikkerhetsklassifisering mv. skal skje så raskt som mulig, og senest 3 år etter ikrafttredelsen, dvs. i løpet av 2013. Tilsvarende er fristen for opprettelse av internkontrollsystem.

Det overordnede ansvaret for forebyggende sikkerhet i henhold til sikkerhetsloven er delt mellom Forsvarsdepartementet og Justisdepartementet, for henholdsvis militær og sivil sektor. Justisdepartementet og Forsvarsdepartementet vil følge fremdriften innenfor respektive ansvarsområder. Det vises for øvrig til omtalen i Justisdepartementets og Forsvarsdepartementets fagproposisjoner (Prop. 1 S (2011-2012), hvor det fremgår at disse departementene, på bakgrunn av de erfaringer som er gjort siden etableringen, vil gjennomgå valgt forvaltningsmodell for å vurdere rollen som nasjonal sikkerhetsmyndighet, samt vurdere eventuelle endringer i styringsmodellen. Dette arbeidet skal bl.a. være koordinert med det pågående evalueringsarbeidet av sikkerhetsloven.

Spørsmål 8: *Sikkerhetsloven ble vedtatt i 1998, mens forskriften for objektsikring kom først i 2010. Hvorfor tok det 12 år?*

Svar: Jeg viser til Forsvarsdepartementets svar på dette spørsmålet, som forvaltningsansvarlig departement for sikkerhetsloven.

Spørsmål 9: *I dag vet vi at Stortinget lå ubeskyttet i lengre tid til tross for at Stortinget eksplisitt ba politiet om bistand. Politiet svarte i den forbindelse at de ikke hadde kapasitet til å ta seg av dette og at Stortinget fikk iverksette det som ble ansett nødvendig i kraft av nødfullmakter.*

Kan statsråden forklare hva som er riktig; at Stortinget må sørge for egen sikkerhet eller at Stortinget ikke fikk bistand som de skulle fått 22. juli?

Svar: Sikkerhetsloven § 17 b fastslår at objekteier har et eget selvstendig ansvar for sikkerhet i eget bygg. Men i tillegg har politiet et ansvar for å sørge for sikkerheten i de situasjoner hvor det foreligger en særlig trussel.

I tillegg til hva som ble opplyst i Stortinget under redegjørelsen 10. november og vedlagt bakgrunnsmateriale, har Politidirektoratet i brev av 19. desember opplyst at: *«Første henvendelse fra Stortinget kom ca. kl. 1620 og gjaldt en anmodning om å få fjernet biler parkert i Stortingets nærområde. På dette tidspunktet hadde man ikke ressurser til å etterkomme denne henvendelsen. I samme tidsrom hadde politidistriktet allerede flere bilpatruljer i Stortingets nærområde som var i ferd med å få verifisert/avklart meldinger om mistenkelige gjenstander.*

Objektvakthold på Stortinget ble fortløpende vurdert og iverksatt straks man hadde tilstrekkelige ressurser tilgjengelig. Vaktholdet ble iverksatt fra kl. 1805. I den første hektiske fasen valgte man å prioritere liv og helse fremfor objekt vakthold.

Stortinget har også en egen vaktstyrke og politiet forutsetter at denne styrken iverksetter tiltak i henhold til eget planverk når hendelser inntreffer. Det er naturlig at Stortinget har høy prioritet hva gjelder objektsikring i normalsituasjonen, men at man må legge til grunn at det 22. juli ikke var normaldrift i Stortinget og at det var et meget begrenset antall personer til stede i bygningen. Av dette kan man ikke trekke konklusjonen at Stortinget isolert sett må sørge for egen sikkerhet, men at politiet vil gjøre det de kan for å ivareta sin funksjon og sitt ansvarsområde.»

Spørsmål 10: *Det tok lang tid fra angrepet på regjeringskvartalet til flere sentrale og sikringsverdige objekter i Oslo ble faktisk sikret.*

a. *Hvilke tiltak er igangsatt for å redusere tiden mellom angrep/fare og sikringstid for de aktuelle bygningene?*

Svar: Fra Politidirektoratet har departementet i brev av 19. desember mottatt følgende innspill: *«Politiet tilstreber til enhver tid å utnytte de tilgjengelige ressursene på en mest mulig effektiv måte. Ved en slik hendelse, vil liv og helse ha førsteprioritet med hensyn til politiets innsats. Iverksettelsen av polititaktiske tiltak, herunder objektvakthold, for sikringsverdige objekter må til enhver tid vurderes ut fra trusselsituasjon, trusselbilde, ressurstilgang og skadepotensialet. Viktig i denne sammenheng er også responstiden fra andre aktuelle samarbeidspartnere og de tiltak som allerede er gjort i denne forbindelse. Politiet vil søke å initiere bistandsbehov på et så tidlig tidspunkt som mulig, samtidig som man må kunne forvente initiale tiltak i andre ansvarlige etater og virksomheter. Det er også en kjensgjerning at man er mindre sårbar utenfor ferieperioden.»*

b) *Hva mener statsråden er forsvarlig tid mellom angrep og sikring av statsministerbolig, departementer, Kongehus og Storting?*

Svar: Jeg vil innledningsvis vise til forsvarsministerens redegjørelse i Stortinget 10. november om dette forholdet.

I tillegg har Politidirektoratet i brev av 19. desember opplyst at «Statsministerboligen er utstyrt med flere passive sikringstiltak. I tillegg har statsministeren livvaktbeskyttelse 24/7. Livvakttjenesten fra PST var således til stede i boligen 22. juli kl. 1525. De iverksatte umiddelbart nødvendige tiltak for å sikre statsministeren og dette ble meddelt operasjonssentralen i Oslo politidistrikt. Utvendig bevæpnet vakthold ble iverksatt fra kl. 1615 med mannskaper fra Majorstua politistasjon og gradvis forsterket utover ettermiddagen/kvelden.

Den Kongelige Politieskorte (DKP) utfører livvaktstjeneste for HM Kongen og øvrige medlemmer av Kongehuset, samt enkelte medlemmer av den øvrige kongefamilie i henhold til den til enhver tid gjeldende trusselvurdering. Tjenesten utføres på 24 timers basis - 365 dager i året.

Hans Majestet Kongens Garde (HMKG) utfører i henhold til samarbeidsavtale mellom politimestrene i Oslo, Asker og Bærum og Gardesjefen, utvendig vakthold /sikring av både Det Kongelige Slott, Skaugum Hovedgård og Bygdøy kongsgård. HMKGs vakthold ble 22.7. forsterket ytterligere i samråd med politiet.

Ved forhøyet trussel forsterker DKP den innvendige sikringen på Det Kongelige Slott og andre kongelige residenser.

Vakthold ved andre skjermingsverdige objekter ble iverksatt fortløpende etter hvert som tilstrekkelige politimannskaper var tilgjengelig. Oslo politidistrikt fikk også god bistand fra Forsvaret til dette vaktholdet. Tid som medgår fra en hendelse inntreffer og til tilstrekkelige polititaktiske tiltak er iverksatt, vil til enhver tid være gjenstand for vurdering og prioritering.

Situasjonsbildet og ressurstilgang er vesentlig for de avgjørelser som tas. Forutsetningene for å tidfeste dette nøyaktig vil aldri være til stede.

I tillegg til å vurdere de forskjellige skjermingsverdige objekter som er i Oslo, ble det iverksatt objektvakthold ved til sammen 24 objekter. I tillegg fikk man også kjennskap til de åtte «hatobjektene» som fremgikk av gjerningsmannens manifest. Politiet brukte store ressurser på å sjekke ut disse åtte objektene.»

Når det gjelder sikring av Stortinget, viser jeg til svar på spørsmål 9.

Spørsmål 11: *Mener regjeringen at utsatte objekter, både bygninger og personer, ble beskyttet raskt nok og på en tilfredsstillende måte i etterkant av terroranslaget? Hvilke grep kan eventuelt iverksettes for å bedre beskyttelsen?*

Svar: I justisministerens redegjørelse av 10. november 2011 omtales vakthold og sikring av utsatte bygningsobjekter etter anslaget i Oslo. Det fremgår av opplysninger fra Oslo politidistrikt, som også ble gjengitt i redegjørelsen 10. november, at det ble satt opp en liste med totalt 24 objekter som man prioriterte ut fra i forhold til objektvakthold. Det må således legges til grunn at det ble foretatt konkrete vurderinger og prioriteringer knyttet til objektvakthold. Det må tilligge 22. juli-kommisjonen å vurdere disse forholdene nærmere.

PST og "Global Shield"

Spørsmål 12: *"Global Shield" er et prosjekt initiert av Verdens tollorganisasjon som tok sikte på å avdekke import og eksport av kjemikalier som kan brukes til produksjon av eksplosiver. Toll- og avgiftsdirektoratet er deltakere i prosjektet. Relevante politi- og etterretningsaktører var også invitert inn i prosjektet.*

På side 5 (av 7) i brev fra PST til Justisdepartementet den 27. oktober 2011 under punkt 2.1 Global Shield – foreløpige vurderinger står det at "PSTs prioriteringer må i imidlertid sees i lys av rammeverk, styringssignaler og trusselvurderinger. En oppfølging av den type opplysninger som forelå, falt på det tidspunktet ikke inn under de prioriteringer PST arbeidet etter."

I et annet brev fra PST til Justisdepartementet av 29. oktober 2011 står det på s. 10 at "PST har ikke prioritert arbeid knyttet til produksjon av eksplosiver ved bruk av kjemikalier (CBRN-E). PSTs fokus på kjemikalier har vært knyttet til CBRN (terroristers mulige bruk av kjemiske-, bakteriologiske-, radiologiske- eller nukleære våpen eller substanser) og da ut fra et ekspertfokus".

EU-kommisjonen la i september 2010 fram forslag til en ny forordning som forbyr generell omsetning av stoffer og stoffblandinger som kan anvendes til fremstilling av eksplosiver. Forordningen er ett av flere forslag som skal følge opp EUs handlingsplan for bekjempelse av terror.

a. Betyr dette at PST ikke har prioritert oppfølging av Global Shield, et samarbeid som dreide seg om å stoppe handel med kjemikalier som kunne brukes til improviserte terrorbomber?

Svar: PST har selv beskrevet sin befatning med prosjektet Global Shield. Departementet har ikke noe å legge til på dette punkt.

b. Er dette en prioritering Justisdepartementet har kjent til - og i så fall godkjent?

Svar: Prioriteringen i forhold til Global Shield var ikke kjent for Justisdepartementet. Det vises også til PSTs redegjørelse av 29. november til Justisdepartementet hvor det fremgår at: *«PST har i tiden før 22.7.11 ikke på noe tidspunkt informert Justisdepartementet om prosjektet Global Shield.»*

c. Dersom Justisdepartementet ikke har godkjent denne prioriteringen; er departementet enig i prioriteringen og hvis ikke; hva vil i så fall departementet gjøre for å sikre seg at PST følger opp produksjon av eksplosiver ved bruk av kjemikalier?

d. Hva slags styringssignaler fra Justisdepartementet ble gitt som har betydning for disse prioriteringene?

e. Har Justisdepartementet tatt initiativ overfor politiet om å følge opp EUs handlingsplan mot terror generelt og forordningen som forbyr generell omsetning av stoffer og stoffblandinger som kan anvendes til fremstilling av eksplosiver spesielt?

Svar: Jeg viser til de avklaringer som ble gjort i forbindelse med sjef PSTs presskonferanse 2. desember og etterfølgende offentliggjøring av dokumenter i denne forbindelse. For øvrig vil jeg vedrørende spørsmålene 12 c-e, siste del av spørsmål 15 og spørsmålene 16-22 vise til at det ikke er tvilsomt at PSTs høyeste prioriterte oppgave er å forebygge og bekjempe terror. Dette kommer fram i Justisdepartementets etatsstyring med PST.

En sikkerhetstjeneste som PST mottar store mengder informasjon og etterretningsopplysninger, jf. pressekonferanse fra sjef PST 2. desember hvor hun uttalte at: *«PST deltar i et nært internasjonalt samarbeid med sikkerhets- og etterretningstjenester over hele verden, og hittil i år har vi mottatt mer enn 15 000 rapporter.»*

Behandling av opplysninger i PST må alltid angå PSTs oppgaver som oppstilt i politiloven § 17. Instruks for PST omhandler i kapittel IV tjenestens adgang til å behandle opplysninger (instruksen er fastsatt med kongelig resolusjon 19.08.05 i medhold av politiloven § 29). I kapittel IV er det oppstilt krav til formålsbestemthet, krav til nødvendighet og krav til kvalitet (relevans) før PST kan behandle opplysninger.

I NOU 2003:21 Kriminalitetsbekjempelse og personvern, et viktig forarbeid til politiregisterloven, ble det foreslått et tidsbestemt unntak fra kravene til formålsbestemthet, nødvendighet og kvalitet (relevans) på fire måneder. Dette unntaket er nå oppstilt i politiregisterloven § 8 (Lov om behandling av opplysninger i politiet og påtalemyndigheten av 28. mai 2010). Ikrafttredelse av loven beror på utarbeidelse av forskrifter, som er under utarbeidelse. Det tas sikte på at lov og forskrifter trer i kraft 1. juli 2012.

PST forskutterte nevnte 4 måneders regel i et internt rutineskriv. Nevnte forhold ble tatt opp av EOS-utvalget i årsmeldingen for 2005, hvorefter utvalget ikke hadde merknader til denne forskutteringen, jf. Dokument nr. 20 (2005-2006) og Innst. S. nr. 164 (2005-2006). Dette er også nedfelt i retningslinjer for behandling av opplysninger i PST godkjent av Justisdepartementet 12. desember 2007, ved at det der uttales at alle opplysninger så snart som mulig skal undergis vurdering og kontroll, underforstått at dette skal gjøres innen 4 måneder.

Politiregisterlovens kapittel II omhandler behandling av opplysninger, og oppstiller i all hovedsak de samme vilkår for behandling av opplysninger som PST instruksens kapittel IV. Det er etter Justisdepartementets vurdering ikke tvilsomt at PST hadde hjemmelsgrunnlag for å registrere samtlige 41 navn på listen PST mottok fra Tollvesenet, og derav 4 måneder til å vurdere om alle eller noen var av en slik art at de kunne tilfredsstille kravet til en foreløpig arbeidsregistrering. Jeg viser i denne forbindelse også til at sjef PST i pressekonferanse 2. desember uttalte følgende om dette: «Når det gjelder spørsmålet om PST kunne registrert [gjerningsmannen], så er det riktig at PST etter regelverket kunne ha gjort foreløpige registreringer av ham basert på de opplysningene vi fikk».

Spørsmål 13: *Kan komiteen få ytterligere informasjon om det internasjonale samarbeidsprosjektet «Global Shield» og hvem som deltar som norsk hovedsamarbeidspartner i prosjektet?*

Svar: Spørsmålet besvares av finansministeren.

Spørsmål 14: *Det er referert i media at en hemmeligstemplet rapport om antiterrorssamarbeidet Global Shield fastslår at terrorangrepet 22. juli kunne vært avverget dersom norske toll- og politimyndigheter hadde samarbeidet bedre. Hvilke tiltak kan iverksettes for å bedre dette samarbeidet, dersom man legger til grunn et høyt ambisjonsnivå om i størst mulig grad å avverge nye terroraksjoner i fremtiden?*

Svar: Spørsmålet besvares av finansministeren.

Spørsmål 15: *Etter at Global Shield-samarbeidet trådte i kraft, gjorde tollvesenet et søk i valutaregisteret og fikk opp en liste over transaksjoner mellom et polsk firma som solgte kjemikalier på Global Shield-listen og kunder i Norge. En av kundene var terrorsiktede. 3. desember i fjor sendte Tollvesenet listen med navnet hans til PST. Der fant man ikke grunn til å gjøre nærmere undersøkelser, fordi privat kjemikalieimport ikke var et prioritert område. Hvilke vurderinger ligger til grunn for denne prioriteringen?*

Svar: PST har tidligere opplyst i brev av 9. september 2011 at det ved en forsendelse fra Toll- og avgiftsdirektoratet 3. desember 2010 lå ved en liste fra valutaregisteret over 41 norske borgere som har hatt pengeoverføringer til et bankkontonummer i Polen, og at gjerningsmannen sto på denne listen. Det har ikke foreligget noen formelle skranker som tilsier at PST ikke kunne ha registrert opplysninger fra denne listen innenfor den såkalte firemånedersregelen. Det vises også til redegjørelse fra PST av 29. november hvor det uttales etter at hjemmelsgrunnlaget er gjennomgått: «*Det synes etter dette ikke som om det foreligger formelle skranker for at PST hadde kunnet registrere opplysninger som fremkom i listen 3.12.2010, i det minste innenfor rammen av den såkalte 4-måneders-regelen.*» I tillegg konkluderer PST i brev av 6. desember 2011 til Justisdepartementet med at det; «*før 22. juli ikke ble gjennomført søk på listen med 41 navn, herunder [gjerningsmannen]*».

Jeg avventer 22. juli PSTs pågående internevaluering og 22. juli-kommisjonens rapport. Jeg viser forøvrig til svaret fra finansministeren på likelydende spørsmål nr. 3.

Spørsmål 16: *I PST's nedgraderte redegjørelse til Justisdepartementet fremgår det at PST ikke gjorde søk i arbeidsregisteret da terrorsiktede og 40 andre navn ble oversendt fra Tollvesenet 3. desember 2010. På pressekonferansen 2. desember 2011 opplyste PST at terrorsiktede var sjekket opp mot arbeidsregisteret men at det ikke foreligger tekniske bevis for dette.*

I VG Nett er saksbehandlingen beskrevet slik " PST-seksjonen for kontraekstremisme gjennomførte et søk på kjemikaliekjøperen samme dag, men navnet var ikke registret i PST fra før. Deretter ble e-posten sendt til to andre seksjoner før den ble journalført i arkivet tre måneder senere - 10. mars i år. Først 28. april i år kom e-posten fram til riktig saksbehandler, som leste den - og gikk ut i permisjon tre dager senere, ifølge redegjørelsen."

Har PST gode nok rutiner som kan sikre at denne type opplysninger blir fulgt opp på en tilfredsstillende måte?

Svar: PST har ved sin håndtering av «Global Shield» identifisert svakhet i sine saksbehandlingsrutiner når personell har lengre fravær fra sin arbeidsplass ifm med ferieavvikling, permisjon mv. PST vil ta initiativ for å utbedre dette for å forhindre at saker ligger ubehandlet i lengre tid. Jeg viser til PSTs brev av 6. desember omtalt i svar 15. Jeg vil for øvrig avvente PSTs pågående internevaluering om dette spørsmålet og 22. juli-kommisjonens rapport.

Spørsmål 17: *Hva mener statsråden hindret PST å igangsette undersøkelser om de opplysningene PST var kjent med om terrorsiktede?*

Svar: Jeg viser til mitt svar på spørsmålene 12 og 15.

Spørsmål 18: *Mener statsråden det forelå tilstrekkelige "red flags" eller informasjon til at PST burde ha satt i gang undersøkelser etter å ha mottatt opplysninger fra Tolletaten om "Global Shield" som inkluderte opplysninger om terrorsiktede?*

Svar: Jeg vil avvende PSTs pågående internevaluering om dette spørsmålet og 22. juli-kommisjonens rapport.

Spørsmål 19: *Hva mener statsråden hindret PST fra å registrere terrorsiktede i Smart- registeret med en fullverdig registrering?*

Spørsmål 20: *Har det vært kontakt mellom Justisdepartementet og PST om hjemmelen til å registrere terrorsiktede?*

Spørsmål 21: *Var det noensinne vært aktuelt med fullverdig registrering, siden dette er hva Kristiansen hadde i tankene da hun uttalte seg tre dager etter terrorangrepet?*

Svar: Når det gjelder spørsmålene 19 til 21, viser jeg til min besvarelse under spørsmål 12 og 15.

Spørsmål 22: *DSB sendte bekymringsmelding til Justisdepartementet om at nordmenn importerer kjemikalier som kan brukes til å lage eksplosiver.*

a. På hvilken måte var PST kjent med disse bekymringene?

b. Dersom opplysningene var kjent; hva ble gjort for å undersøke dem nærmere?

Svar: DSB orienterte i møte med Justisdepartementet 20. oktober 2010 om utfordringer knyttet til direktoratets oppfølging av forslag til forordning (KOM (2010) 473) med vekt på de økonomiske og administrative konsekvensene av forslaget og direktoratets ressursituasjon. DSB ble i møtet bedt om å gi en skriftlig redegjørelse for saken, konsekvenser av forslaget og foreslå videre prosess. I forbindelse med arbeidet med statsbudsjettet for 2012 oversendte DSB 7. og 9. desember 2010 på e-post med utkast til brev til Justisdepartementet. Utkastene til brev ble benyttet i budsjettarbeidet. 11. mars 2011 ble DSBs endelige brev formelt sendt til Justisdepartementet med tittelen «*Budsjett og ressursmessige konsekvenser av EUs handlingsplan mot terror*». Brevet følger vedlagt til orientering. I brevet orienterte DSB blant annet om forslaget til forordning, utfordringer ved implementering av forslaget og budsjett- og ressursmessige konsekvenser av forslaget. Enkelte medier har omtalt brevet som et «varslingsbrev».

Bakgrunnen for dette er at DSB på side to i brevet under overskriften «*Utfordringer ved implementering av forordningen*» blant annet skriver:

«Tillatelsene som blir gitt i Norge skal værre gyldige i hele EØS-området. Det er derfor viktig at det gjøres gode vurderinger i forkant, og at det etableres et forvaltningsregime som møter intensjonen i forordningen. Norge er ikke tjent med å bli sett på som et land hvor det er enkelt for privatpersoner å få tillatelse til erverv av stoffer som kan benyttes til å lage bomber. Fra Toll- og avgiftsdirektoratet, har DSB informasjon om at det er mange importører av disse stoffene til privatpersoner, hvorav noen betraktes som mistenkelige. DSB har også fått opplyst at det via Posten går mange små forsendelser fra et firma i Polen til privatpersoner i Norge. Disse forsendelsene kan være vanskelig å fange opp da de deklarerer som at verdien er lavere enn 200 kr.»

Tilsvarende tekst stod også under tilsvarende overskrift i utkastene som ble oversendt departementet i desember 2010.

Justisdepartementet har behandlet DSBs utkast til brev og brevet av 11. mars 2011 som budsjettinnspill. Departementet har ikke informert PST om innholdet i disse.

Spørsmål 23: På åpne forum på Internet er det diskusjoner om hvordan kjemikalier kan importeres uten myndighetenes viten. PST-sjefen har på pressekonferanse 2. desember 2011 gjort det klart at PST kjenner til konkrete ruter for transport av slike kjemikalier.

a. Hvordan vurderte PST faren for at slike kjemikalier skulle brukes til terror?

Svar: PST har i e-post av 13. desember 2011 opplyser at: *»En terrorhandling forutsetter at en eller flere aktører har både intensjon og kapasitet. Terrorhandlingen kan gjennomføres på mange ulike måter, og ingen fremgangsmåte vurderes å være mer sannsynlig enn andre. Kjemikalier er ett av mange eksempler på kapasitet som aktører kan benytte seg av.*

I det terrorforebyggende arbeidet søker PST først og fremst å identifisere mulige aktører med intensjon om å forberede eller gjennomføre terrorhandlinger. Dersom PST avdekker mulige aktører med intensjon, vil PST gjennom videre innhenting av opplysninger kunne gjøre vurderinger og analyser av aktørenes mulighet til å skaffe seg kapasitet til å gjennomføre terrorhandlingen.

PSTs terrorforebyggende arbeid er følgelig rettet mot å avdekke mulige aktørers intensjon om å forberede eller gjennomføre terrorhandlinger, og ikke mot alle personer som har tilgang på kapasitet som eventuelt kan benyttes til å begå terrorhandlinger.»

Jeg vil avvente PSTs pågående internevaluering om dette spørsmålet og 22. juli-kommisjonens rapport.

b. Hvordan er det såkalte "pyro-miljøet" fulgt opp i forebyggende sammenheng?

Svar: PSTs terrorforebyggende arbeid er generelt sett rettet mot å avdekke mulige aktørers intensjon om å gjennomføre terrorhandlinger, jf. svar på spørsmål 23 a.

c. Hvilke tiltak er satt i verk etter terroraksjonen?

Svar: Departementet har fått opplyst i brev av 27. oktober fra PST at » PST har mottatt en rekke lister over personer som er bosatt i Norge og som har kjøpt kjemikalier fra de samme firmaer i Polen som [gjerningsmannen]. Etter terroraksjonen har PST undersøkt listene og vært i kontakt med et betydelig antall personer. PST og/eller ordinært politi vil ha en nærmere oppfølging av enkelte av personene fra listene.»

Spørsmål 24: *Lasse Roen som er PST-tillitsvalgt i Oslo politiforening, sier at PST's arbeid med Global Shield må ses i sammenheng med tjenestens rammevilkår og prioriteringer.*

a. I hvilken grad samstemmer dette med statsrådets syn?

Svar: Det er viktig at alle tilgjengelige fakta knyttet til PSTs håndtering av Global Shield kommer frem. PSTs interne evaluering skal blant annet se på tjenestens befatning med prosjektet Global Shield. Det er naturlig å avvente denne evalueringen, samt 22. juli-kommisjonens arbeid.

Det understrekes for øvrig, som tidligere nevnt, at kontraterror er et høyt prioritert arbeidsområde for PST. Det er en løpende og tett dialog mellom Justisdepartementet og PST om tjenestens behov og prioriteringer. PST er siden 2005 styrket ressursmessig. Det vises til omtale av ressursutviklingen i PST jf. Prop. 1 S (2011-2012) side 27.

b. På hvilken måte har statsråden vurdert PSTs rammevilkår som hinder for å avdekke forestående terror, særlig relatert til soloterrorisme?

Svar: Jeg viser til svar på spørsmål 27.

Spørsmål 25: *PST's prioriteringer er basert på de trusselvurderingene som til enhver tid gjelder.*

a. Hvordan vurderer statsråden trusselvurderingene i lys av historien og i lys av at trusselvurderingene ikke er endret etter 22. juli i vesentlig grad?

b. Er dagens form for trusselvurdering gode nok på den måten at de gir samfunnet tilstrekkelig relevante opplysninger og grunnlag for sikkerhet?

c. PST's trusselvurderinger og prioriteringer er formidlet til Justisdepartementet gjennom styringsdialogen mellom PST og Justisdepartementet. I hvilken grad har departementet gitt styringssignaler til PST om håndteringen om mulige terrortrusler?

Svar: PST har som hovedoppgave å forebygge og etterforske terror og annen politisk motivert vold, ulovlig etterretningsvirksomhet og spredning av masseødelegglesesvåpen. I tillegg er PST blant annet ansvarlig for å utarbeide trusselvurderinger og ivareta myndighetspersoners sikkerhet. Fra 2010 har PST årlig utgitt en åpen og utvidet trusselvurdering. Dette er en analyse av forventet utvikling innenfor PSTs hovedansvarsområder, og retter fokus mot forhold som kan påvirke norsk sikkerhet og skade nasjonale interesser. En slik åpen trusselvurdering vurderes å være en god og relevant informasjonskilde som når mange brukere, og som bidrar til å øke den alminnelige samfunnskunnskapen.

Vurderingens tidshorisont er ett år fram i tid. I løpet av et år kan imidlertid uforutsette hendelser endre vurderingsgrunnlaget, og slike hendelser kan få stor betydning for trusselbildet. Den 29. juli 2011 utga PST en trusselvurdering om ekstremisme i Norge etter terroraksjonene 22. juli 2011.

Justisdepartementet kan ved behov anmode PST om å utarbeide blant annet temaspesifikke trusselvurderinger.

Spørsmål 26: Det bes om statusrapportering for den varslede eksterne gjennomgangen av PSTs ressurssituasjon og bemanning, vurdert opp mot trusselbildet, og en fremdriftsplan for det videre arbeidet med dette.

Svar: Justisdepartementet tar sikte på å avklare mandat og rammer for en ekstern gjennomgang av ressurssituasjonen i PST innen første kvartal 2012. Arbeidet planlegges gjennomført i 2012. Regjeringen vil konsultere Stortinget på egnet måte.

Metodebruk

Spørsmål 27: Det vises til brev fra PST av 1. november 2011 til Justisdepartementet hvor forslag til lovendringer angående soloterrorister, blir fremsatt. Hvordan vil departementet behandle forslagene og når vil det være aktuelt å fremme forslag til endringer for Stortinget?

Svar: I brev 1. november 2011 fremsetter PST ulike forslag til lovendringer vedrørende terrorlovgivningen og PSTs metodebruk. PST viser til at de «over tid [har] sett at det er behov for å foreta justeringer i straffeloven og annen relevant lovgivning og regelverk knyttet til de ansvarsområder som tilligger PST». De fremholder videre at «[p]roblestillingene er blitt mer aktuelle etter terrorangrepene 22. juli.»

PSTs forslag «knytter seg i hovedsak til følgende områder:

- Spørsmål om ytterligere kriminalisering av forberedelseshandlinger
- Spørsmål om å utvide adgangen til å anvende tvangsmidler med grunnlag i straffeloven § 147 b, § 147 c og eksportloven § 5 (...)
- Spørsmål om å innføre nye tvangsmidler»

Justisdepartementet arbeider med et høringsnotat om bl.a. kriminalisering av forberedelse til terrorhandlinger, særlig med sikte på soloterrorisme. I den forbindelse er det naturlig å se nærmere på de innspill PST kommer med. Vi tar sikte på å sende ut høringsnotatet våren 2012.

Saken reiser vanskelige problemstillinger, blant annet knyttet til avveiningen av individets frihet mot hva som skal anses som en straffverdig handling. Det er derfor viktig å gi en romslig høringsfrist. På denne bakgrunn antas det at et lovforslag som følger opp dette notatet trolig ikke vil kunne legges frem for Stortinget før i 2013.

Spørsmål 28: *Kan departementet si noe om forslagene i forhold til endringer som har blitt foretatt i andre lands lovgivning på dette området og hvilke erfaringer de har gjort seg?*

Svar: I forbindelse med arbeidet med høringsnotatet som nevnt under spørsmål 27, vil det bli innhentet informasjon om hvordan reglene på dette området er i land vi normalt sammenligner oss med, fortrinnsvis de nordiske landene. Foreløpig kan vi ikke si noe nærmere om andre lands lovgivning eller erfaringer. I brev 1. november 2011 fra PST er det gjort grundig rede for britisk rett på området.

Spørsmål 29: *Planlegger JD en ny vurdering av innspillene fra PST om utvidelse av straffebud mot terror? Hvis ja, bes det om statusrapportering og fremdriftsplan.*

Svar: Det arbeides med et høringsnotat om kriminalisering av forberedelse til terrorhandlinger mv., jf. svar på spørsmål 27.

Spørsmål 30: *Mener statsråden det mangler konkrete lovhjemler for PSTs mulighet til registrering og observasjon av ekstremister i Norge som potensielt kan tenkes å begå alvorlige kriminelle handlinger?*

Svar: Etter min vurdering gir dagens lovgivning PST mulighet til registrering og observasjon av ekstremister i Norge som potensielt kan tenkes å begå alvorlige kriminelle handlinger.

Spørsmål 31: *Lagringstiden for IP-adresser har vært begrenset til tre uker. Hvordan har dette påvirket politiets og PSTs mulighet for å kartlegge terrorsiktedes aktivitet på nettet i perioden forut for terrorhandlingene?*

Svar: Det tilligger påtalemyndigheter å vurdere om begrensningen i lagringen av IP-adresser har påvirket politiets muligheter til å avverge angrepet.

Spørsmålene 32: *Hva er vilkårene for at PST skal kunne foreta en fullverdig registrering av opplysninger/personer? Hvilke verktøy har PST for å sjekke opplysninger/tips fra samarbeidende tjenester mot foreløpige registreringer?*

Svar: Det fremgår av retningslinjer for behandling av opplysninger i PST at for å foreta en arbeidsregistrering, må det ved første gangs behandling formuleres en konkret arbeidshypotese der den faglige vurderingen konkret skal knyttes til formålsbestemthet, relevans og nødvendighet knyttet til politiloven § 17. Ved vurderingen skal det særlig legges vekt på trusselsituasjonen.

PST er avhengig av et nært og tillitsfullt samarbeid med andre aktører både nasjonalt og internasjonalt. Samarbeid og informasjonsutveksling med aktører som Forsvaret, Nasjonal sikkerhetsmyndighet, utlendingsmyndighetene og tollmyndighetene, er av avgjørende betydning for å forebygge terror. Særlig viktig for PST er samarbeidet med Etterretningstjenesten, som også omfatter en felles analyseenhet mellom tjenestene.

Hjemmelsgrunnlaget og policy for den aktuelle tjenesten avgjør hvilken informasjon som kan utveksles.

Det fremgår av instruks for PST § 11, gitt ved kgl. res. 19. august 2005, at: *Politiets sikkerhetstjeneste skal samarbeide med andre lands etterretnings- og sikkerhetsmyndigheter. Etablering av samarbeid og nye avtaler skal godkjennes av departementet på forhånd.*» Utlevering av opplysninger fra PST kan bare skje i samsvar med taushetspliktbestemmelsene i politiloven §§ 17f og 24, eller dersom utlevering er særskilt hjemlet i lov eller forskrift. Overskuddsinformasjon kan utleveres til det øvrige politi uten hinder av taushetsplikt, i den utstrekning tjenestemessige behov tilsier det, jf politiloven § 24, 4. ledd. Opplysninger kan utleveres til utenlandske samarbeidende politi- og sikkerhetstjenester eller etterretningstjenester for å avverge eller forebygge straffbare handlinger eller dersom det er nødvendig for å verifisere opplysninger. Slik utlevering skal likevel kun skje etter en vurdering av forholdsmessigheten mellom formålet med utleveringen og konsekvensen for den enkelte.

Det vises for øvrig til svar på spørsmål 12.

Nødnett

Spørsmål 33: *Vi vet at nødnettet 22. juli var utbygget i store deler av området som ble rammet. Nødnettet viste seg i følge evalueringsrapporten også å fungere bra der det fantes. Like fullt vet vi også at Nordre Buskerud politidistrikt ikke hadde et utbygget nødnett og at dette i sin tid har skapt forvirring i blant annet tidspunkt for når politiet ankom Utøya. Spørsmålet er hvorvidt det nå er gitt tilstrekkelige bevilgninger (1,5 mrd i 2012 til investering og 526 millioner til drift), til at utbygging av nødnett over hele landet kan iverksettes? Hvor lang tid det vil ta før utbyggingen er komplett?*

Svar: Stortinget har vedtatt utbygging av et nytt avlyttingssikkert nødsamband for beredskapsstatene. Første byggetrinn, områdene rundt Oslofjorden, er ferdig. Stortinget vedtok før sommeren, jf. Prop. 100 S (2010–2011) jf. Innst. 371 S (2010–2011), å bygge ut Nødnett i resten av landet.

Ved behandling av Innst. 13. S (2011-2012), jf. Prop. 1. S (2011-2012) ble det bevilget 1,5 mrd. kroner til investering og 526 mill. kroner til drift i 2012. Bevilgningen er i tråd med foreliggende kontrakt med tillegg og utbygging av Nødnett over hele landet (trinn 2) kan iverksettes.

Når det gjelder utbyggingen og framdriftsplanen opplyser Justisdepartementet i Prop. 1. S (2011-2012):

«Planlegging, tilrettelegging og forberedelser for utbygging pågår. Som opplyst i Prop. 100 S (2010-2011) utgjør tidsplanen i trinn 2 en vesentlig risikofaktor, da det i kontrakten er avsatt kun 30 måneder til utbygging. Erfaringer fra trinn 1 tilsier at dette er svært stramt tidsmessig. Som del av det pågående arbeidet med planlegging av trinn 2, og i tråd med ekstern kvalitetssikrers anbefaling, vurderes tiltak som reduserer denne risiko. Eventuelle tillegg til kontrakten i denne sammenheng vil kunne påvirke fordelingen av bevilgningsbehovet i 2012 og mellom utbyggingsårene. Justisdepartementet vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte ved eventuelle endringer.»

I Innst. 13 S (2011-2012) fra transport- og kommunikasjonskomiteen framgår det:

«Komiteen legger til grunn at planlegging, tilrettelegging og forberedelser for utbygging pågår. Komiteen vil understreke at terroraksjonene 22. juli 2011 synliggjorde behovet for å få etablert Nødnett i hele landet så raskt som mulig. Samtidig ble det i Prop. 100 S (2010–2011) opplyst at tidsplanen i trinn 2 utgjør en vesentlig risikofaktor, da det i kontrakten er avsatt kun 30 måneder til utbygging. Erfaringer fra trinn 1 tilsier at dette er svært stramt tidsmessig og ekstern kvalitetssikrer anslår lengre utbyggingstid og ferdigstilling i 2015. Med bakgrunn i risikoen knyttet til tidsplanen understreket flertallet i Innst. S. nr. 371 (2010–2011) at Direktoratet for nødkommunikasjon sammen med Justis- og politidepartementet, som en del av trinn 2-planleggingen, skulle vurdere om det er i statens interesse å løse opp i avhengigheter mellom innføringsprosjektene, øke leverandørens forutsigbarhet og/eller gi leverandøren mer tid utover 30 måneder i tråd med

kvalitetssikrers anbefalinger. Komiteen forutsetter at disse endringene vurderes og besluttes hvis det er i tråd med statens samlede interesser i saken. Komiteen understreker videre at utbyggingen av Nødnett må skje innenfor en ambisiøs, men realistisk tidsplan. Komiteen legger til grunn at Justis- og politidepartementet kommer tilbake med oppdatert informasjon om utbyggings- og innføringsplaner, bevilgningsmessige konsekvenser, samt status for påbegynt utbygging og utrulling av utstyr på egnet måte når forberedelser for trinn 2 er ferdige og eventuelle endringer i kontrakten er avtalt.»

Spørsmål 34: Redegjørelsen viser også til at kapasiteten på nødnummer 112 kan være sårbar og at Justisministeren har fått orientering om at Politidirektoratet er i ferd med å vurdere behovet for å styrke mottakskapasiteten. Kan departementet si noe mer om når operasjonssentralenes mottakskapasitet kan forventes å være tilstrekkelig stor?

Svar: I pressemelding fra politidirektoratet 16. desember i forbindelse med pressekonferansen samme dag opplyses det at: «Det svært høye antall anrop til 112, som en følge av hendelsene i Oslo og på Utøya, førte til en kø av ubesvarte telefonanrop ved operasjonssentralene i Oslo, Søndre Buskerud og spesielt ved Nordre Buskerud. Politiets data- og materielltjeneste har på oppdrag fra Politidirektoratet satt i gang tiltak for å øke kapasiteten på nødnummer 112. Den tekniske kapasiteten økes slik at det er mulig å besvare minimum 7 anrop samtidig. Dette gjelder alle politidistrikter, med unntak av Oslo, som allerede har god kapasitet. I tillegg vil politiet oppgradere antall 112-linjer på enkelte operasjonssentraler. Dette vil bli ferdigstilt tidlig i 2012».

Spørsmål 35: Under skytingen på Utøya ble nødnummeret 112 overbelastet og svært mange av innringerne fikk opptattsignal da de ringte nødnummeret.

a. Hvilke tiltak kan være aktuelle for å hindre en tilsvarende situasjon ved fremtidige store hendelser?

Svar: På pressekonferansen 16. desember opplyste fungerende politidirektør at; «et tiltak som vil være ferdig før jul er å viderekoble overskytende nødanrop. For publikum betyr dette at de ikke får opptatt signal eller brytes i offentlig nett når de ringer 112.

Et annet tiltak som vil bli vurdert er å viderekoble overskyende nødanrop til et annet politidistrikt. Dette tiltaket må nøye vurderes opp mot den kapasitetsøkning på mottak av 112-anrop som nå iverksettes, hensynet til mulighet for god betjening av de som er i nød, og mulighet for effektivt samarbeid mellom politidistriktene.»

Videre vil det kunne være aktuelt å styrke operatørkapasiteten på operasjonssentralene.

b. Hvilke tiltak har statsråden konkret gjennomført siden terrorangrepet for å bote på dette?

Svar: Jeg viser til svarene på spørsmål 34 og 35a.

Spørsmål 36: *Hvilke tiltak er gjennomført, eller planlegges, for å bedre kommunikasjonsmulighetene mellom nødetatene og tilgjengeligheten for publikum?*

Svar: Når det gjelder beslutningen om å bygge ut Nødnett i hele landet fremgår det av Prop. 1. S (2011-2012) at: *«Investeringen i nytt digitalt radiosamband over hele landet er en av de største satsingene på samfunnssikkerhet noen gang. Det nye nødnettet gir bedre kommunikasjon på tvers mellom politi, brannvesen og helsepersonell og dermed raskere hjelp til publikum ved ulykker og kriser...»*

Videre fremgår det:

«Regjeringen fremmet i april 2011 Prop. 100 S (2010–2011) Fullføring av utbygging og drift av Nødnett i hele Fastlands-Norge. Stortinget vedtok 9. juni 2011, jf. Innst. 371 S (2010–2011), å bygge ut Nødnett i resten av landet. Kostnadsrammen for trinn 2 er satt til 4 700 mill. kroner (2010-kroner), inkludert drift i utbyggingsfasen. Av dette utgjør styringsrammen 3 950 mill. kroner, mens 750 mill. kroner er usikkerhetsavsetningen for prosjektet.»

I Prop. 100 S (2010-2011) opplyses bl.a. følgende om Nødnett:

«Nødetatene trenger et robust og moderne sambandssystem med nødvendig funksjonalitet for å møte utfordringer både i sitt daglige arbeid og ved særskilte hendelser. Innføring av Nødnett er et teknologiskifte og representerer en vesentlig modernisering av kritisk sambandsinfrastruktur i Norge. Etableringen innebærer en overgang fra gammel, analog radioteknologi til en digital løsning med utvidet funksjonalitet, bedre talelyd og avlytningssikret kommunikasjon. Nødnett bidrar til at etatenes radiosamband tilfredsstiller operative og sikkerhetsmessige krav.

Når det gjelder tilgjengeligheten for publikum viser vi til svar gitt under spm. 34 og 35, samt spm. 5.

”Skyting pågår”

Spørsmål 37: *Mener justisministeren retningslinjene for ”skyting pågår” slik de foreligger i dag er klare nok? Hersker det en enhetlig forståelse av hvordan retningslinjene skal operasjonaliseres ute i det enkelte politidistrikt?*

Svar: Slik det ble fremholdt i redegjørelsen 10. november og i tilhørende grunnlagsmateriale, vil Politidirektoratet gjennom sin evaluering se på retningslinjene for skyting pågår. Dersom det etter dette skulle være tvil om forståelsen, vil Justisdepartementet gjøre en særlig vurdering av dette.

Jeg viser for øvrig til Politidirektoratets brev av 19. desember, og at politidirektøren vil delta under høringen i Stortinget 18. januar 2012. Det vises videre til pressekonferansen 16. desember om statusrapporten for politiets evalueringsutvalg etter 22. juli.

Spørsmål 38: *Hva har vært gjort fra POD/JD for å fjerne eventuell tvil om anvendelsen av "Skyting pågår"?*

Svar: Politidirektoratet har i brev av 19. desember opplyst følgende: «Det er ikke rapportert om tvil rundt taktikken ved øyeblikkelig aksjoner, som når skyting pågår.»

Politiets plikt til inngripen er for øvrig nedfelt i politiloven og politiinstruksen.

Etter flere skoleskytinger i andre land, ble Politihøgskolen i 2008, gitt i oppdrag å styrke politiets kompetanse på øyeblikkelige aksjoner, hvor skyting pågår. Konseptet er beskrevet i Håndbok for innsatspersonell utgitt i 2008. Håndboka er en veileder som inngår i politiets beredskapssystem. Dette taktiske konseptet inngår også i grunnutdanningen for politiet.

Et felles beredskapssystem og utdanningskonsept i politiet, med bruk av PHS-utdannede instruktører, gir et godt grunnlag for en enhetlig forståelse og praksis.»

Spørsmål 39: *"Skyting pågår" er en form for operativ forsikring om at enhver skal være trygg på at politiet gjør alt som står i deres makt for å gripe inn og redde folk. Statsråden har tidligere bekreftet at "skyting pågår" gjaldt da skyting pågikk på Utøya.*

a. Redegjørelsen omtaler samspillet mellom beredskapstroppen og annet politi. Skal bevæpnet politi vente på annet bevæpnet politi før de griper inn i en situasjon der skyting pågår?

Svar: Politidirektoratet opplyser i brev av 19. desember at: «Første polititjenestepersoner på stedet skal snarest mulig gripe inn i situasjoner hvor skyting pågår. Taktiske vurderinger for hvor raskt det kan gripes inn må tas av innsatsleder og av personellet på stedet, basert på deres forståelse av situasjonen, tilgjengelig informasjon og endringer i situasjonsbildet. Dersom det er strengt nødvendig for å løse oppdraget, skal man håndtere oppdraget raskt, med de mannskaper man har tilgjengelig, uten å vente på bedre trente mannskaper.

Innsatsleder skal forsøke å benytte mannskaper med best mulig kompetanse i aller fremste linje, under konfrontasjonen med gjerningspersonen. Mannskapene som var i innsats den 22.7 ventet ikke på enda flere mannskaper, men på båt som kunne ta dem over til Utøya.

Tjenestepersoner fra Nordre Buskerud var forberedt på å håndtere situasjonen med egne mannskaper uten å vente på bistand. Beredskapstroppen kom imidlertid fram til oppmøtestedet omtrent samtidig med mannskaper fra Nordre Buskerud.»

b. I hvilken grad har politiet tilstrekkelig opplæring og øving til å kunne gjennomføre de forventede operative handlinger under "skyting pågår"-hendelser?

Svar: I brev av 19. desember fra Politidirektoratet opplyses følgende: «Under grunnutdanningen fra PHS, gis studentene taktisk trening, våpenopplæring og skytetrening. Før de uteksamineres testes og godkjennes deres skyteegenskaper. Politiets innsatspersonell for øvrig gjennomgår årlig trening, fra 40 timer og mer, avhengig av hvilken kategori innsatspersonell de er gruppert inn i. Drøyt 4 000 politimannskaper trener 40 timer og 800 mannskaper trener 103 timer. I tillegg til dette har vi spesialavdelinger som beredskaps-troppen som trener mer.

I 2009 gjennomførte ca 5 000 politimannskaper trening i øyeblikkelig aksjon etter prinsippene i veilederen om "skyting pågår". Disse prinsippene har blitt videreført i den årlige treningen i årene etterpå.

Etter økt fokus på øyeblikkelige aksjoner de senere årene, har organisasjonene og vernetjenesten i politiet, bedt om mer operativ trening. I 2011 påbegynte Politidirektoratet arbeidet med å gjennomføre en risikoanalyse av politiets innsatsevne. I dette arbeidet inngår blant annet en gjennomgang av politiets trening, både av innhold og mengde. Analysearbeidet sluttføres innen utgangen av 2012. Konklusjoner fra 22. juli kommisjonens rapport og politiets interne evaluering kan få betydning for analysearbeidet.»

Spørsmål 40: *Hvordan har statsråden forsikret seg om at det ved eventuelle fremtidige terrorhandlinger eller andre situasjoner hvor skyting pågår, er sikkert at førstankommet adekvat utrustet politi faktisk gjør alt som er mulig for å gripe inn og hindre skytingen?*

Svar: I Politidirektoratets pressekonferanse fredag 16. desember 2011 i forbindelse med presentasjonen av statusrapport for politiets evalueringsarbeid 22. juli ble det blant annet opplyst følgende: « Evalueringsutvalget kan ikke se at noen av de aktuelle tjenestepersonene har vegret seg for å gå i aktiv innsats mot gjerningspersonen(e?) på Utøya, så snart de hadde faktisk og praktisk anledning til det. Plan for utrykning og gjennomføring for mannskapene på Utøya-kai landside og på Storøya, ses å være i tråd med forutsetninger for øyeblikkelig aksjon, i henhold til politiets hjelpeplikt, og de særlige veiledninger for "skyting pågår".

Responstid

Spørsmål 41: *Hvor mange polititjenestemenn var på vakt ved sentrum politistasjon i Oslo da regjeringskvartalet ble rammet?*

Svar: Sentrum politistasjon er en av fem politistasjoner i Oslo som har døgnbemanning. Bemanningen på Sentrum politistasjon inngår som en del av de til enhver tid samlede disponible mannskaper på tjeneste i Oslo politidistrikt.

Politidirektoratet har opplyst følgende i brev av 19. desember: «Totalt 299 polititjenestepersoner og jurister hadde tjeneste i Oslo på dagsettet 22.7.11, inkludert polititjenestepersoner ved spesialseksjonene. Tilsvarende antall på kveldssettet var 93.» Vaktskiftet 22. juli foregikk i tidsrommet 1445-1515.

a. I hvilken grad samstemmer dette i tilfellet med eventuelle styringssignaler fra departementet?

Svar: Justisdepartementet utarbeider årlige tildelingsbrev til Politidirektoratet med målformuleringer og resultatkrav for virksomheten. Føringerne skal følges opp av Politidirektoratet i disponeringsskrivet til det enkelte politidistrikt og i styringsdialogen med politimestrene.

Justisdepartementet legger i tildelingsbrevet ikke detaljerte føringer om hvor mange som skal være på vakt i det enkelte politidistrikt til ulike tider av døgnet. Med utgangspunkt i de mål og krav som er satt for virksomheten må den enkelte politimester disponere tildelte ressurser for best mulig å møte de utfordringer politidistriktet står overfor.

Justisdepartementet har tillit til at Politidirektoratet i styringsdialogen med politimesteren i Oslo følger opp de styringssignaler som blir gitt av Justisdepartementet.

b. Hva har departementet gjort for å sikre forsvarlig bemanning også i ferietid etter terrorangrepene?

Svar: Polititjenestemenn og kvinner har på lik linje med øvrige arbeidstakere rettigheter i henhold til ferieloven. Justisdepartementet har imidlertid tillit til at Politidirektoratet i samarbeid med Oslo politidistrikt i den løpende styringsdialogen innretter den politioperative tjenesten på en måte som ivaretar beredskapen, også under ferieavviklingen.

Spørsmål 42: *Regjeringen har foreslått bevilget penger til å leie inn et nytt helikopter som reservehelikopter inntil et nytt er på plass i 2013. Det er lagt opp til en responstid på 15 min på døgnkontinuerlig basis. "Nedetiden" på*

politihelikopteret har i media vært anslått til 60 % av tiden hvorav halvparten skal skyldes personellmangel.

a. Hva er den faktiske nedetiden for politihelikopteret siste 12 måneder?

Svar: Politidirektoratet har på spørsmål fra Justisdepartementet opplyst at den faktiske nedetiden for politihelikopteret de siste 12 månedene har vært 57,3 %.

b. Hvilke tiltak er igangsatt for å sikre at politiet har nok mannskaper til å kunne operere med en slik responstid?

Svar: Stortinget sluttet seg til departementets forslag om å øke bevilgningen neste år med 29,7 mill. kroner til politihelikopter. Dette vil sikre at Oslo politidistrikt kan inngå en leasingavtale for et nytt helikopter og øke antall mannskaper, slik at en døgkontinuerlig tjeneste kan etableres.

Spørsmål 43: I hvilken grad foreligger instruks eller hjelpemidler for politiet for å sikre effektive muligheter til å rekvirere helikopter i en slik situasjon forutsatt at det stilles frivillig mannskap til disposisjon? (Det forutsettes altså i spørsmålet ikke rett til å kreve at mannskaper setter eget liv i fare.)

Svar: Det fremstår som noe krevende å svare på spørsmålet da dette bygger på flere forutsetninger. Spørsmålet vil bli forsøkt besvart generelt.

Det følger av den såkalte «generalfullmakten» i politiloven § 7 at politiet har vide fullmakter for blant annet å ivareta enkeltpersoners eller allmenhetens sikkerhet, og for å avverge eller stanse lovbrudd. Politiet kan i denne forbindelse blant annet påby virksomhet stanset eller endret, tas seg inn på privat eiendom eller område eller påby områder evakuert. Rekvisisjon av materiell og utstyr, herunder helikopter, omfattes av «generalfullmakten».

Spørsmål 44: Hva har statsråden iverksatt av arbeid for å vurdere utvikling av mulighetene slik rekvirering kan gi og hva mener statsråden er de viktigste motargumentene mot en slik ordning?

Svar: Jeg viser til svaret under spørsmål 43.

Spørsmål 45: Totalt ble det i perioden 22.-24. juli formidlet ni nasjonale varslinger (Riksalarm) fra Kripos. Den første varslingen gikk ut med beskrivelse av et kjøretøy som var av interesse for politiet og som kunne settes i sammenheng med eksplosjonen i Oslo sentrum. I redegjørelsen fra Justisministeren i Stortinget ble det opplyst at det tok 25 minutter å effektivere varslingen til alle politiets operasjonssentraler. Varselet om at det var besluttet

å gjeninnføre grensekontroll på Schengen indre grense ble sendt ut ca 1810.

a. Hvordan vurderer statsråden at det gikk 77 minutter fra terrorbomben i regjeringskvartalet gikk av til riksalarm ble slått?

Svar: Politidirektoratet opplyser i brev av 19. desember 2011 at de «i 2010 (utga) rundskriv til politidistriktene og særorganene som bl.a. regulerer nasjonal varsling ved alarmmelding. Rundskrivet inngår i Politiets beredskapssystem (PBS). Hurtig formidling av viktige opplysninger innen norsk politi kan ha stor betydning for politiets effektivitet. Når det enkelte tjenestested har informasjon som bør sendes uten opphold til andre enheter skal det brukes ulike typer alarmering. Riksalarm skal anvendes for å formidle melding som vurderes å være av interesse for alle politidistrikter, og ved iverksettelse av beredskapstiltak.

Riksalarm skal i følge rundskrivet iverksettes av Kripos etter anmodning fra politidistriktene eller særorganene. Kripos kontaktet operasjonssentralen ved Oslo politidistrikt av eget initiativ for å etterspørre informasjon og tilby bistand kl. 16.10 (tidspunkt loggført ved Kripos). Vaktleder på Kripos mottok da en situasjonsbeskrivelse fra operasjonssentralen i Oslo om at en bombe var gått av i Regjeringskvartalet. Informasjonen fra Oslo politidistrikt innebar også at det var usikkerhet om det var flere bomber og som kunne gå av.

Ved ferieavvikling er det normalt én vaktleder på jobb som minimumsbemanning. Det var heller ikke noe trusselbilde i forkant av hendelsen som indikerte at en økt bemanning var nødvendig. Vaktleder på Kripos var på dette tidspunktet alene om å inneha kunnskap om systemet for effektivering av riksalarm. I dette tidsrommet var det svært mange innkomne telefoner til Kripos, også fra Oslo politidistrikt. Samtalene dreide seg om behovet for kriminalteknisk bistand, opprettelse av pårørendetelefon mv. Vaktlederen var også opptatt med varsling av egne mannskaper. Siden vaktlederen var alene på dette tidspunktet, ble de nevnte innkomne telefonsamtalene og oppfølging med Oslo politidistrikt vektlagt fremfor effektivering av nasjonal varsling. Vaktlederen fikk etter hvert bistand til å effektivere denne varslingen.

Det tekniske systemet for varsling ved riksalarm er bygget opp slik at det i operasjonssentralen i hvert politidistrikt skal være en dedikert PC for å motta slike meldinger. Denne PC'en skal alltid være slått på.

Allerede i evalueringsutvalgets statusrapport for september ble det pekt på at varslingsrutinene internt i politiet har et forbedringspotensial. Dette har også evalueringsutvalget fremhevet i den statusrapport som ble fremlagt for politidirektøren i desember.

Det pekes i rapporten på at det var utfordringer knyttet til de tekniske løsningene og den operative gjennomføringen av varslinger 22. juli. Utfordringene relateres til flere nivåer.

Politidirektoratet har ikke før 22. juli kontrollert at systemet ble testet. Det viser seg også at testing heller ikke har blitt utført og flere politidistrikt hadde ikke slått på maskinene som benyttes ved nasjonale varslinger. Dette var ikke slik vi hadde forutsatt, men vi må tåle kritikk og være kritiske til oss selv.

Med utgangspunkt i dette har direktoratet iverksatt tiltak for å forsikre seg om at systemet for riksalarm testes jevnlig. Varslingssystemet ble testet i desember og ga et betydelig bedre resultat. Testrutinene og systemet vil bli fulgt opp slik at systemet fungerer etter sin hensikt.»

b. Hva har statsråden gjort for å sikre at tidsbruken mellom et anslag mot Norge gjennom terror og varsel gjennom Riksalarm kortes ned?

Svar: Politidirektoratet opplyser i brev av 19. desember følgende: «POD vil følge opp systemet for riksalarm for å forsikre seg at systemet fungerer i henhold til hensikten og at optimal varsling kan gjennomføres uten unødvendig tidstap. Systemet vil jevnlig bli testet og personalet øvet i bruken av det. 14.10.2011 ga POD Kripos i oppdrag å etablere testrutiner for nasjonal varsling.»

c. Hva er statsrådens forventning til reaksjonstid fra KRIPOS sin side for å sikre rask utsending av Riksalarm?

Svar: I situasjoner hvor det er behov for å sende ut riksalarm, vil man gjennomgående stå overfor en alvorlig situasjon med krav til rask reaksjonstid. Jeg legger til grunn at utsendelse av riksalarmer behandles og prioriteres i samsvar med dette.

d. Har statsråden vurdert nye rutiner for varsling av Riksalarm ved terror?

Svar: Jeg viser til svaret under bokstav b og c.

e. Flere politidistrikt skal ha mottatt varselet senere enn først antatt på grunn av tekniske problemer (PC'er som var avslått mv). Hva har statsråden gjort for å sikre seg mot slike feil i fremtiden?

Svar: Jeg viser til mitt svar under spørsmål b.

Spørsmål 46: Det er fortsatt knyttet en viss usikkerhet til tidsangivelsene i statsrådens redegjørelse for Stortinget. Er det grunnlag for å være mer presise basert på aktuell kunnskap i dag og i tilfelle hvor lang tid er det konkret mellom førstankommende politipatrulje og beredskapstroppen?

Svar: I redegjørelsen til Stortinget 10. november ble det blant annet opplyst følgende: «Første politipatrulje fra Nordre Buskerud politidistrikt ankom Utøykaia ca. kl. 1750. Beredskapstroppen oppmøtestedet var ved Storøya og de var der ca. kl. 1809.

Politiet har videre opplyst at Beredskapstroppen gikk i land på Utøya kl. 1825. Da politiet ankom øya, ble gjerningsmannen raskt lokalisert. Beredskapstroppen opplyser at gjerningsmannen ble pågrepet kl. 1827. Materialet fra Nordre Buskerud politidistrikt angir et noe senere tidspunkt, mellom kl. 1832 og 1834».

Tidspunktene er kommentert i statusredegjørelsene for Politidirektoratets evalueringsutvalg 16. desember. Jeg viser for øvrig til at dette er forhold som vil bli grundig gjennomgått både i politiets egen evaluering og av 22. juli-kommisjonen, og at vi bør avvende disse gjennomgangene.

Spørsmål 47: *Hvordan er den generelle båtkapasiteten i politidistriktene og hvor tilgjengelig er en båtressurs for politiet dersom behovet skulle oppstå raskt?*

Svar: Politidirektoratet opplyser i brev av 19. desember at: «Av landets 27 politidistrikt er det 16 politidistrikter som har en eller flere båter. I tillegg er det politidistrikter som har mindre båter stående på henger i beredskap.»

Departementet presiserer at det ikke tilligger alle politidistrikter å ha en båttjeneste. Dette forbeholdes distrikter med kystlinje. For øvrig er politiets båtkapasitet i det alt vesentlige rettet mot å kontrollere fritidsbåttaktiviteten i sommersesongen. Båtene er patruljebåter, enten leid eller eid av staten. Politiets båtkapasitet varierer fra politidistrikt til politidistrikt. Politidistriktene som ikke har egne båter for å kontrollere fritidsbåttaktiviteten har ofte et samarbeid om båtkapasitet med havnevesenet, Redningsselskapet, brannvesenet eller Kystvakten. I akutte tilfelle vil politiet være på sjøen på relativt kort tid med eget eller annet materiell.

For øvrig viser jeg til mitt svar på spørsmål 43 om adgangen etter politiloven § 7 til å rekvirere materiell og utstyr.

Spørsmål 48: *Hvis terroranslaget hadde skjedd langt unna hovedstaden, hadde det skapt andre utfordringer og politiets responstid kunne blitt lengre. Hva er regjeringens vurdering av hvorvidt Norge er godt nok forberedt på terroranslag langt utenfor hovedstaden?*

Svar: Det framgår av budsjettproposisjonen for 2012 at Justisdepartementet har startet et arbeid som blant annet skal gjennomgå politiets oppgaver og organisering - Resultatreformen - videreutvikling av politi og lensmannsetaten. En sentral del av arbeidet vil være spørsmål om beredskap, bemanning, responstid, organisering og utstyr. Angrepene 22. juli har vist at det også er behov for å vurdere kapasitet, organisering og andre spørsmål knyttet til driften av operasjonssentralene. Dette vil bli vurdert i det videre arbeidet med Resultatreformen med sikte på å få enda mer målrettet og effektiv bruk av politiets ressurser.

Jeg viser også til at det som tidligere nevnt er gjenopprettet militær helikopterberedskap med Bell 420 helikoptre på Rygge flystasjon, som etter anmodning kan yte administrativ transportbistand til politiet i akutte situasjoner. Videre pågår det et arbeid for å klargjøre retningslinjene for Hovedredningssentralenes vurdering og prioritering av politiets anmodning om bruk av Sea King redningshelikoptre i akutte situasjoner. Dette vil bli avklart så raskt som mulig.

Etter min vurdering er det viktig å sikre at politiets bistandsbehov gis høy prioritet.

Samarbeid mellom politi og forsvar

Spørsmål 49: Samarbeidet mellom Forsvaret og politiet er regulert gjennom bistandsinstruksen fastsatt i kongelig resolusjon i 2003. Håndhevelsesbistand ved terroranslag krever politisk klarering. I alt ble det fremsatt 5 bistandsanmodninger, den første ble mottatt i FD kl. 1909.

a. Hva var årsaken til at det tok så lang tid før bistandsanmodningene ble sendt?

Svar: Det vises til forsvarsministerens redegjørelse 10. november for systemet for bistandsanmodninger. Den første anmodningen om håndhevelsesbistand er opplyst loggført skriftlig mottatt i Situasjonssenteret kl. 1909. Den omhandlet håndhevelsesbistand fra Forsvarets Spesialkommando (FSK) og ble etter det som er opplyst, skriftlig innvilget kl. 1933. Anmodningen er loggført mottatt muntlig kl. 1844 og Forsvaret var på forhånd kjent med at den ville komme.

Første kontakt som er registrert på tjenestenivå fra Beredskapstroppens side gjaldt helikopterbistand og er oppgitt til å ha skjedd kl. 1650. Formell skriftlig anmodning om dette er loggført kl. 1926.

Ytterligere vurdering av skjønnet som er anvendt må avvente 22. juli- kommisjonens vurdering.

Justisministeren var som det fremgår av redegjørelsen til Stortinget utenbys da angrepet fant sted i Oslo, og ga derfor assisterende departementsråd i Justisdepartementet fullmakt til å akseptere og videresende alle politiets bistandsanmodninger om håndhevelsesbistand og operativ bistand til Forsvarsdepartementet, jf. omtale i Prop. 1 S (2011-2012) s. 23 første spalte.

Det er viktig å understreke at de formelle krav til politisk godkjenning av håndhevelsesbistand ikke skal være til hinder for raske og løpende avklaringer og godkjenninger underveis når situasjonen krever det, jf. bistandsinstruksens § 11 (4). En slik tilnærming ble altså lagt til grunn 22. juli.

b. Hvilke konkrete tiltak er iverksatt for å bedre kommunikasjonen mellom politi og forsvar i en situasjon hvor Norge utsettes for terror?

Svar: Jeg viser her til Forsvarsministerens svar på spørsmål om gjennomgang av gjeldende bistandsinstruks. Militær helikopterberedskap på Rygge er gjenopprettet (se svar på bla spørsmål 48 ovenfor)

I tillegg viser jeg til at det som kjent er opprettet en egen liaison-ordning mellom politiet og Forsvaret som både i normalsituasjoner og ved kriser bistår faglig i arbeidet med tverrsektorielt samvirke, mellom politi og Forsvaret på operativt nivå.

Spørsmål 50: *Har det før 22. juli vært vurdert å opprette en overordnet operasjonssentral for å ivareta koordineringen på operativt nivå på linje med Hovedredningssentralen for redningstjenesten?*

Bistandsinstruksen gir politiet under spesielle omstendigheter mulighet til å anmode Forsvaret om håndhevelsesbistand. I lys av terroranslagene 22. juli, mener regjeringen at terskelen for håndhevelsesbistand fra Forsvaret viste seg å være for høy?

Svar: Ved politireform 2000 ble antallet politidistrikter redusert fra 54 til 27 med virkning fra 1. januar 2002. Ett av målene ved politireformen var å få mer robuste politidistrikter som skulle gjøres i stand til å håndtere større saker og hendelser. Videre ble det som en del av politireformen etablert operasjonssentraler i alle politidistriktene. Dette innebærer at alle politidistriktene har en døgnerativ tjenesteenhet som kan motta henvendelser fra publikum og styre den operative tjenesten i politidistriktet.

I tillegg viser jeg til at da det ble kjent at man den 22. juli stod ovenfor to hendelser som hadde sammenheng, besluttet politidirektøren tidlig på kvelden å gi politimesteren i Oslo ansvaret for å koordinere den praktiske innsatsen mellom berørte politidistrikt.

Til det andre delspørsmålet viser jeg til svaret på spørsmål 49. Vi bør for øvrig avvente 22. juli-kommisjonens vurderinger og tilrådinger før vi endelig konkluderer på dette spørsmålet.

Spørsmål 51: *Det varsles at Forsvarsdepartementet og Justisdepartementet vil foreta en gjennomgang av bistandsinstruksen med vekt på anvendelsesområde, prosedyrer og kommandoforhold. Hvilke konkrete erfaringer fra 22. juli er det særlig som nødvendiggjør en slik gjennomgang?*

Svar: Jeg viser til mine svar på spørsmål 49 og 50.

Spørsmål 52: *Den 1. juli 2011, altså tre uker før den 22. juli, kom en revidert utgave av Politiets beredskapssystem (PBS), Del 1 - Håndbok i*

krisehåndtering

https://www.politi.no/vedlegg/lokale_vedlegg/politidirektoratet/Vedlegg_1385.pdf. Dette er retningslinjer for hva politiet skal gjøre i ulike sammenhenger i forbindelse med krisehåndtering. I den står det følgende om bruk av Heimevernet;

"HV kan i gitte situasjoner bistå politiet med objektsikring ved terrorberedskap. Slik bistand vil primært være av forebyggende karakter, og vil først og fremst være aktuelt i situasjoner der det iverksettes omfattende objektsikring og/eller hvor beskyttelsesbehovet vil kunne strekke seg over en lengre tidsperiode."

Men i gjeldende langtidsproposisjon for Forsvaret (St.prp. nr 48 (2007-2008) står det på side 83 øverst til venstre at Heimevernets bistand til politiet følgende:

"Alvorlig kriminalitet og håndtering av trusler om terror eller terroranslag er i utgangspunktet politiets oppgave, men vil etter anmodning fra politiet kunne bli håndtert med støtte fra HV. Dette gjelder særlig vakthold og sikring av viktige objekter og infrastruktur.

HV skal ha en hurtig og utholdende evne til å beskytte viktig infrastruktur, støtte nasjonal krisehåndtering, ...".

a. Hvorfor har ikke Politidirektoratet i revisjonen av sitt eget beredskapssystem tatt hensyn til Stortingets bestilling om at Heimevernet også skal settes inn hurtig til støtte ved nasjonal krisehåndtering?

b. Hva er terskelen for politiet til å anmode om bistand fra andre etater? Kan kompetanse-/profesjonsstrid være med på å hindre nødvendig samarbeid?

c. Kan politiet i større grad trekke på landets samlede ressurser?

d. Hva vil statsråden gjøre for å styrke samarbeidet mellom Forsvaret og politiet?

Svar: Jeg viser til svar på spørsmål 49, 50 og 53. Når det gjelder ytterligere vurderinger vil jeg avvente politiets internevalueringer og 22. juli-kommisjonens rapport.

Spørsmål 53: *VG viser i sin utgave 31. oktober til at det er 20 såkalte nøkkelpunkter i hovedstadsområdet som trenger sikring i tilfelle krise og/eller krig. Og at HV i løpet av alt fra seks-åtte timer inntil én uke ikke kan beskytte mer enn noen få av disse objektene. Telemark bataljon og Garden vil normalt ha begrenset kapasitet til sikringsoppdrag.*

a. Er det gjennomført en samlet studie på tvers av justis- og forsvarssektoren av hvor store mannskaper man trenger for å sikre disse vitale objektene i hovedstaden tilfredsstillende?

Svar: Jeg velger å svare samlet på spørsmål 52 og 53 a.

På spørsmål fra Justisdepartementet har Politidirektoratet opplyst i breva av 19. desember at: «*POD og Forsvarets operative hovedkvarter (FOH) har inngått en samarbeidsavtale om bistand til politiet. Denne avtalen er grunnlaget for lokale samarbeidsavtaler mellom politimester og lokalt HV-distrikt om bistand til objektsikring. Samarbeidsavtalen inneholder en egen bestemmelse om forhåndsplanlegging av bistand til politiet. Bistand omfatter primært sikring i fredstid av trusselutsatte forhåndsdefinerte sivile objekter. Den enkelte politimester skal informere vedkommende distriktssjef i HV, eventuelt andre berørte militære sjefer om behovet for forhåndsplanlagt bistand fra Forsvaret. På dette grunnlag skal det utarbeides omforente objektplaner mellom politiet og Forsvaret.*»

Videre opplyser direktoratet i samme brev at Oslo politidistrikt og Forsvaret har omforente planverk for objektvakthold ved flere objekter i Oslo. Disse planene er gradert i henhold til sikkerhetsloven.

Når det gjelder HVs struktur og kapasitet viser jeg til forsvarsministerens redegjørelse i Stortinget 10. november.

Tilsvarende vil Oslo politidistrikt også kunne få bistand fra andre politidistrikter samt Politireserven ved behov for økte mannskapsressurser.

Så langt direktoratet er kjent med er det ikke gjennomført noen samlet studie for mannskapsbehovet ved objektvakthold verken i Oslo eller på landsbasis.

b. Er det vurdert hvor store mannskaper man vil ha til rådighet med responstid på noen timer?

Svar: På spørsmål fra Justisdepartementet har Politidirektoratet opplyst i brev av 19. desember at: «*Politiets egne mannskaper, med få unntak, inngår ikke i en beredskapsordning. Ved behov for ekstra mannskapsressurser, er man derfor avhengig av telefonvarsling og hvilke mannskaper som vil være tilgjengelige for respons. Imidlertid har flere av politiets nasjonale bistandsressurser og andre spesialavsnitt egne beredskapsavtaler med krav til responstid. Generelt for politiets del har et godt bilde over egne ressurser og den bistand vi normalt kan forvente fra andre politidistrikter og særorganer.*»

c. Hvis disse to studiene ikke er gjort. Hva er grunnen til det?

Svar: Slike studier er ikke gjennomført. Politidirektoratet har på spørsmål fra Justisdepartementet opplyst at man i forbindelse med utarbeidelsen av omforente objektplaner også har vurdert mannskapsbehovet på hvert enkelt objekt. Disse er satt ut fra en idealsituasjon hvor man har tilstrekkelig med ressurser å sette på det enkelte objekt

d. Ble det vurdert å kalle inn politireserven 22. juli? Dersom dette ble vurdert; hva var grunnen til at dette ikke skjedde?

Svar: Politidirektoratet har i notat til Justisdepartementet av 1. november 2011 blant annet opplyst at bruk av politireserven ble vurdert av direktoratets stab. Styrken var tiltenkt oppgaver i forbindelse med objektvakthold. Etter en totalvurdering av situasjonen valgte man imidlertid å benytte Forsvarets mannskapet til dette vaktholdet.

Forebygging

Spørsmål 54: *Det er godt dokumentert at anabole steroider og andre dopingmidler kan gi aggressiv adferd og andre alvorlige bivirkninger. Hvordan vurderer regjeringen lovverket på dette området og politiets oppfølging?*

Svar: Ulovlig innførsel, tilvirkning, oppbevaring mv. av dopingmidler er straffbart, jf. straffeloven 1902 § 162 b. Straffebudet er videreført i straffeloven 2005 §§ 234 og 235. Bruk, erverv og besittelse av dopingmidler er imidlertid ikke kriminalisert. Dette ble drøftet slik i forarbeidene til straffeloven 2005 (Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) Om lov om endringer i straffeloven 20. mai 2005 nr. 28 (siste delproposisjon - slutføring av spesiell del og tilpasning av annen lovgivning) punkt 4.4.2.7).

«I lys av den politiske målsettingen som er nedfelt i Soria Moria-erklæringen om å bekjempe bruk av dopingmidler mer effektivt enn i dag, blant annet ved å påvirke folks holdninger, vil ikke departementet utelukke at det kan være aktuelt å foreslå å oppstille straff også for bruk, erverv og besittelse av enkelte dopingmidler. Et eventuelt forbud hører hjemme i legemiddelloven. Per i dag foreligger det imidlertid ikke et tilstrekkelig godt grunnlag til å slå fast at det foreligger en så klar årsakssammenheng mellom bruk av testosteron og anabole steroider og vold og aggressiv atferd at det kan begrunne en kriminalisering. Regjeringen går derfor inn for å vurdere å innta et forbud i legemiddelloven, og vil komme tilbake til spørsmålet ved en passende anledning.»

Spørsmålet om kriminalisering av bruk, erverv og besittelse av dopingmidler vurderes i Helse- og omsorgsdepartementet som ansvarlig departement for legemiddelloven. Departementet tar sikte på å komme tilbake til Stortinget med saken i løpet av våren 2012, jf. bl.a. følgende omtale av problemstillingen i Prop. S (2011-2012) Programkategori 10.60 side 195:

«En stortingsmelding om helhetlig rusmiddelpolitikk skal legges fram i 2012. Stortingsmeldingen skal oppsummere erfaringer med dagens opptrappingsplan for rusfeltet, følge opp Stoltenbergutvalgets rapport og peke på hovedutfordringer og strategier for framtidig rusmiddelpolitikk. Forebygging, helhetlige og sammenhengende tjenester og samhandlingsreformens vektlegging av kommunenes rolle vil være førende for innholdet i meldingen. Stortingsmeldingen skal omhandle alkohol, narkotika, legemidler og doping utenfor den organiserte idretten. Videre vil tjenestetilbudet til eldre personer med rusmiddelproblemer vurderes, herunder lindrende behandling og omsorg ved livets slutt. Brukervedvirkning og pårørendes situasjon vil bli vektlagt.»

Spørsmål 55: *I hvilken grad vurderer statsråden at dagens lov- og regelverk stimulerer til holdningsskapende tiltak, med formål å hindre hatbasert vold?*

Svar: Straffeloven 1902 § 135 a inneholder et forbud mot hatefulle ytringer. Bestemmelsen bygger på en avveining av ytringsfriheten opp mot behovet for beskyttelse for dem som rammes av ytringen. Bestemmelsen er videreført i straffeloven 2005 § 185.

I straffeloven 2005 er dessuten hatefulle ytringer gjort til en straffeskjerpene omstendighet, jf. § 77 bokstav i. Dette ble omtalt slik i Ot.prp. nr. 8 (2007-2008) Om lov om endringer i straffeloven 20. mai 2005 nr. 28 mv. (skjerpene og formildende omstendigheter, folkemord, rikets selvstendighet, terrorhandlinger, ro, orden og sikkerhet, og offentlig myndighet) punkt 1 side 12:

«Departementet løfter særlig frem som en skjerpene omstendighet at en straffbar handling er motivert av fordommer og hat ('hatmotiverte lovbrudd' eller 'hatkriminalitet'). Slike handlinger angriper menneskers rett til en trygg livsutfoldelse uavhengig av overbevisning, utseende, opprinnelse eller seksuelle preferanser. Hatmotivert kriminalitet skaper frykt og begrensninger i livsutfoldelsen ikke bare hos dem som er direkte rammet, men også hos andre som er i en liknende situasjon. Slike straffbare handlinger mener departementet det må reageres strengere mot enn i dag, og foreslår en bestemmelse om at det skal tas i betraktning som straffeskjerpene at lovbruddet har bakgrunn i andres religion eller livssyn, hudfarge, nasjonale eller etniske opprinnelse, homofile orientering, funksjonsevne eller andre forhold som støter an mot grupper med et særskilt behov for vern. En målsetting om et bedre vern mot hatkriminalitet ligger også bak forslagene om å inkludere personer med nedsatt funksjonsevne i kretsen av grupper som er gitt et særskilt vern i bestemmelsene om straff for tortur (§ 174), hatefulle ytringer (§ 185) og diskriminering (§ 186). Ønsket om en mer effektiv bekjempelse av hatkriminalitet vil bli fulgt opp også i den neste proposisjonen om den spesielle delen i straffeloven 2005.»

Justisdepartementets arbeid i dag for å bekjempe hatkriminalitet ble omtalt slik i Prop. 1 S (2011-2012) punkt 3.1.1 side 103:

«Hatkriminalitet er et samlebegrep for kriminalitet som har rasistiske, fremmedfiendtlige eller homofobe motiver, eller som på en eller annen måte er begrunnet i fordommer mot en person eller en gruppe. I juni 2008 lanserte regjeringen en handlingsplan for å bedre livskvaliteten for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner.

Det er vedtatt en ny lovbestemmelse i den nye straffeloven (§ 77 i), hvor kriminelle handlinger som har sin bakgrunn i andres trosbekjennelse, hudfarge, seksuelle legning, nasjonale eller etniske opprinnelse mv. skal vektlegges i skjerpende retning.

Justisdepartementet har gitt støtte til Landsforeningen for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner (LLH) gjennom prosjektet «Rosa kompetanse justis», som gjennomføres i samarbeid med Oslo politidistrikt. Prosjektet har som mål både å øke politiets kompetanse om hatkriminalitet rettet mot lesbiske, homofile, bifile og transpersoner og å oppfordre disse til å anmelde hatkriminalitet.

Politidirektoratet har gjennomgått samtlige registrerte saker med hatmotiv fra 2007 til 2009 for å få bedre oversikt over sakene som registreres, kvaliteten på registreringen og oppfølgingen av sakene. Det arbeides med å sikre at rutinene for registrering er så gode som mulig.

'Bevissthet gir trygghet' er et bevisstgjøringsprogram for ansatte i politi- og lensmannsetaten med formål å videreutvikle de ansattes evne til å møte publikum, og bidra til at publikums møte med politiet oppleves trygt, rettferdig og tillitsvekkende.»

Svar på spørsmål 2 stilt til Helse- og omsorgsministeren.

Hvordan vil helseministeren sikre at politiets bistandsbehov i akutte situasjoner gis høy prioritet i forhold til å kunne bruke Sea King redningshelikoptre? Herunder hvordan klare retningslinjer sikres slik at gode og raske beslutninger blir tatt?

Svar: Det vises til mitt svar på spørsmål nr. 5.

Svar på spørsmål 4 stilt til Fornyings-, administrasjons- og kirkeministeren.

Det bes om en status for sikringsarbeidet rundt åtte «hatobjekter» i det såkalte manifestet.

Svar: Det vises her hva som ble uttalt av justisminister Storberget i Stortinget 10. november: «Det har også blitt reist spørsmål om tidsbruken i forbindelse med vakthold og sikring av utsatte bygningsobjekter etter anslaget i Oslo, herunder sikring av Stortinget. Oslo politidistrikt uttaler i brev av 28. oktober 2011 at det ble satt opp en liste med totalt 24 objekter som man prioriterte ut fra i forhold til objektvakthold. Videre uttales blant annet følgende om disse forholdene, og jeg siterer:

«Ut over ettermiddagen fikk man også kjennskap til gjerningsmannens identitet samt det manifest som var lagt ut på internett. I manifestet var det oppgitt åtte "hatobjekter" som

også ble sjekket ut. Politiet så ikke bort fra et mulig angrep nr. to, jf. modus internasjonalt og eget oppdatert planverk, og disponerte ressursene ut fra et slikt scenario.»

Det tilligger objekteier å sikre eget bygg, hhv. offentlig eller privat eier, jf. sikkerhetsloven § 17 b, men det er politiets oppgave så fremt det foreligger trusler mot disse å ivareta sikkerheten for bygning og personell.

Avsluttende kommentarer

Jeg er ydmyk overfor utfordringen med å styrke kriseberedskapen. Evaluering i etatene, kommisjonens arbeid og kritisk arbeid i pressen rundt alle spørsmål om vår beredskap er riktig og nødvendig. Hensynet til ofrene, deres etterlatte og pårørende, venner og bekjente, avtvinger oss alle respekt og motiverer oss til ekstra innsats.

Mitt hovedmål med gjennomgangen som gjøres er læring. Læring for å gjøre Norge best mulig rustet for å forebygge, avdekke og avverge framtidige angrep, redusere konsekvensene av eventuelle angrep og for å få frem forslag til forbedringer. Målet må være en styrket beredskap som setter oss i stand til å forebygge og håndtere nye kriser på best mulig måte.

Avslutningsvis viser jeg til at svarene på de ulike spørsmålene ved behov kan utdypes og suppleres under høringen den 18. januar 2012.

Med hilsen

Grete Faremo

Vedlegg:

1. Brev fra DSB til Justisdepartementet av 11. mars 2011
2. Brev fra Politidirektoratet til justisdepartementet av 19. desember 2011

For øvrig vises det til :

Redegjørelse til Justisdepartementet vedrørende Global Shield - brev av 29. november 2011. http://www.pst.politiet.no/System/PST/BrevJD_GS_Desember_2011.pdf

Sjef PSTs redegjørelse til pressen 2. desember 2011

http://www.pst.politiet.no/PST/Templates/Article____955.aspx.

PSTs forslag til lovendringer vedrørende terrorlovgivningen og PSTs metodebruk - brev av 1. november 2011.

http://www.pst.politiet.no/System/PST/forslag_Lovendringer_metodebruk_2011.pdf

Ad PSTs pressekonferanse 2. desember - brev til Justisdepartementet av 6. desember
<http://www.regjeringen.no/upload/JD/Vedlegg/BrevPST061211.pdf>

PSTs håndtering av Global Shield - Pressemelding fra Justisdepartementets 6. desember 2011.

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/presSESenter/pressemeldinger/2011/psts-handtering-av-global-shield.html?id=665716>

Pressemeldinger fra Politidirektoratet 16. desember i forbindelse med statusrapport fra politiets evalueringsutvalg etter 22. juli

https://www.politi.no/Nyhet_10758.xhtml

https://www.politi.no/aktuelt/Nyhet_10776.xhtml

Politidirektoratets evalueringsutvalg foreløpige statusrapport – manus

https://www.politi.no/vedlegg/lokale_vedlegg/politidirektoratet/Vedlegg_1505.pdf

